

Täysistunto

Tiistai 21.2.2017 klo 14.02—17.57

3. Pääministerin ilmoitus lainsäädännön valmistelusta

Pääministerin ilmoitus PI 2/2017 vp

Keskustelu

Puhemies Maria Lohela: Päiväjärjestyksen 3. asiana on pääministerin ilmoitus lainsäädännön valmistelusta. Pääministerin esittelypuheenvuoron jälkeen käydään yksi ryhmäpuheenvuorokierros enintään 5 minuutin puheenvuoroin. Tämän jälkeen myönnän harkitsemassani järjestyksessä 1 tai 2 minuutin mittaisia vastauspuheenvuoroja, ja tälle keskustelulle varataan aikaa 2 tuntia.

Keskustelu

14.03 **Pääministeri Juha Sipilä** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvät edustajat! Laki sääntelee ihmisten käyttäytymistä, luo oikeuksia ja velvollisuuksia. Lainsäädännön valmistelu on talousarvioesityksen laatimisen lisäksi valtioneuvoston tärkein ja keskeisin tehtävä. Ministeriöt vastaavat omalla toimialallaan valtioneuvostolle kuuluvien asioiden valmistelusta. Hallitus vastaa yhteisesti toiminnastaan eduskunnalle.

Keskeisiä hyvän lainvalmistelun periaatteita on, että lainvalmistelu perustuu luotettavaan ja oikeaan tietoon. Lainvalmistelun on oltava avointa ja vuorovaikutteista. Kansalaisia, asiantuntijoita ja eri organisaatioita kuullaan. Lainvalmistelutyöstä huolehtivat ammattitaitoiset virkamiehet valtioneuvoston oikea-aikaisessa poliittisessa ohjauksessa. Lainvalmisteluhanke toimeenpannaan asian laadun vaatimalla tavalla joko virkatyönä tai erikseen asetettavassa valmisteluelimessä.

Lakiehdotukset valmistellaan perustuslain vaatimuksia vastaaviksi. Perustuslaki ilmentää suomalaisen yhteiskunnan perusarvoja. Ne ovat riippumattomia taloudellisista ja poliittisista suhdanteista. Hallitus kunnioittaa perustuslakia kaikessa toiminnassaan. Sääntelyn on täytettävä myös kansainväliset velvoitteet ja Euroopan unionin oikeudesta johtuvat vaatimukset.

Lainvalmistelulle on vuosikymmenten kokemusten perusteella muotoutunut oma prosessimalli esi-, perus- ja jatkovalmisteluvaiheineen. Tämä prosessi mahdollistaa sen, että valmistelu perustuu edellä mainituille hyvän lainvalmistelun periaatteille.

Arvoisa puhemies! Laadukas ja hyvä lainsäädäntö on hallituksen ja eduskunnan yhteinen tavoite. On merkitteä pantavaa, että lainvalmistelussa on nähty parantamisen tarvetta jokaisella vaalikaudella hallituskokoonpanosta riippumatta. Valmistelussa nähdään erilaisia puutteita riippuen ajasta ja paikasta ja siitä, kuka kritiikkiä esittää.

Harvoin kiinnitetään huomiota itse lainkirjoittamistyöhön. Tässä yhteydessä on syytä muistaa, että lainvalmistelijan ammattiin ei ole mahdollista opiskella missään oppilaitoksessa. Lainvalmistelijaksi opitaan tekemällä lainvalmistelutyötä. Valtioneuvoston on itse

Pöytäkirjan asiakohta PTK 10/2017 vp

huolehdittava valmistelijakunnan osaamisesta ja ammattitaidosta. Tammikuun strategiaistunnossa hallitus linjasi ministeriöiden tehtäväksi huolehtia, että kaikki lainvalmistelutyötä tekevät virkamiehet ovat suorittaneet tai suorittavat ainakin lainvalmistelun peruskursin.

Lainvalmisteluun kohdistuvat ammatilliset vaatimukset ovat jatkuvasti kasvaneet. Lakiehdotus on sovitettava osaksi kansallista oikeusjärjestystä sen systematiikkaa ja perusratkaisuja kunnioittaen. Lakiehdotuksen on täytettävä niin sanotut kolmen oikeusjärjestyksen vaatimukset: ensiksikin kansallinen oikeusjärjestys mukaan lukien perustuslaki, toiseksi Euroopan unionin oikeus ja kolmanneksi Suomea sitovat kansainväliset velvoitteet.

Samaan aikaan valmisteltavana olevien asioiden määrä on lisääntynyt ja valmistelijoiden tehtävät ovat monipuolistuneet. Lainvalmistelutyössä olevat virkamiehet vastaavat yleensä myös muista tehtävistä, kuten EU:n lainsäädännön valmistelusta. He neuvottelevat neuvoston työryhmissä valmisteltavana olevasta lainsäädännöstä ja vastaavat valtioneuvoston kannanmuodostuksen valmistelusta ja asian vaatimien kirjelmien laatimisesta eduskunnalle.

Hyvän lainvalmistelun periaatteiden noudattaminen lähtee ministeriöiden johdosta, ministeristä itsestään. Lainvalmistelutyön suunnitelmallisuus ja organisointi sekä siihen tarvittavien henkilöresurssien järjestäminen on johdon tehtävä. Kunkin ministeriön johdon on huolehdittava laadukkaan lainvalmistelutyön edellytyksistä.

Arvoisa puhemies! Lainvalmistelun laatuun kohdistuvaan kritiikkiin on suhtauduttava vakavasti. Viime joulukuussa keskustelua käytiin perustuslain huomioimisesta ja oikeuskanslerin roolista. Kysymys ei ole käytännön lainvalmistelutyöstä irrallisesta, erillisestä asiasta. Lakiehdotuksen perustuslainmukaisuudesta huolehtiminen on olennainen ja kiinteä osa lainvalmistelua sen kaikissa vaiheissa. Perustuslaista johtuvat vaatimukset tulee huomioida niin lainvalmisteluhanketta suunniteltaessa kuin sääntelyvaihtoehtoja harkittaessa ja sääntelyn yksityiskohtia mietittäessä. Myös perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt huomiota huolellisen perusoikeusarvioinnin tarpeeseen lakiesityksissä ja muun muassa julkisen talouden suunnitelmassa.

Perustuslain tulkinta on viime kädessä eduskunnan perustuslakivaliokunnan asia. Sitä edeltävissä lainvalmistelun vaiheissa voidaan vain ennakoida perustuslakivaliokunnan tulkintakannanottoa. Ennakoinnissa tukeudutaan normaaleihin laintulkinnan periaatteisiin ja muun muassa selvitetään perustuslakivaliokunnan aikaisempi käytäntö, jolla voidaan ajatella olevan merkitystä käsiteltävänä olevan lakiesityksen perustuslainmukaisuuden arvioinnissa.

Kun kyse on uudesta asiasta tai uudesta asetelmasta, tulkinnan ennakoointi ei aina ole yksinkertaista. Usein perustuslain tulkinnassa ei ole kyse vain yhden perusoikeuden arvioinnista, vaan useiden perusoikeuksien keskinäisestä punninnasta. Julkisessa keskustelussa tämä monisävyisyys pelkistyy harmillisen usein mustavalkoisuudeksi. Toivon, että myös julkisessa keskustelussa tähän keskinäisten perusoikeuksien punnintaan ja analyysiin kiinnitettäisiin enemmän huomiota. [Ben Zyskowicz: Perusteltu toivomus!]

On hyvä muistaa, että perustuslain säännökset edellyttävät tulkintaa. Ei ole harvinaista, että perustuslakiasiantuntijat ovat lakiesityksen perustuslainmukaisuudesta erimielisiä. Perustuslakivaliokunta voi yhteiskunnan ja olosuhteiden muuttuessa myös tarkentaa ja täsmentää aiempia tulkintojaan, ja se on mahdollista useimmiten vain hallituksen esitysten arvioinnin yhteydessä. Jos hallitus pyrkii osallistumaan tulkinnan kehittämiseen, se tulee

Pöytäkirjan asiakohta PTK 10/2017 vp

tehdä avoimesti, perinpohjaisen valmistelun pohjalta sekä vahvasti ja ammattitaitoisesti perustellen.

Perusoikeusasiantuntijat ovat tärkeä tukijoukko ministeriöille perusoikeusarvioinnissa ja perustuslakivaliokunnalle perustuslainmukaisuuden tulkinnassa. Lopputulos on tasapainoisin, kun arvostamme kaikki toistemme rooleja ja tehtäviä.

Perustuslakivaliokunta on ylin auktoriteetti perustuslain tulkinnassa. Sen päätöksiä me kunnioitamme. Joissakin puheenvuoroissa on esitetty lakien perustuslainmukaisuuden valvonnan siirtämistä perustuslakivaliokunnalta uudelle valtiosääntötuomioistuimelle. On vaikea nähdä, miten tämä parantaisi lainvalmistelua. Kun jokainen toimii nykyisessä lainvalmisteluprosessissamme roolinsa mukaisesti, ei uusia lisärakenteita tai organisatorisia muutoksia tarvita lakiesitysten perustuslainmukaisuuden valvonnan tehostamiseksi. On parempi, että asiat arvioidaan etukäteen. Jos lain jokin säännös julistetaan jälkikäteen pätemättömäksi, se aiheuttaa monenlaisia ongelmia.

Arvoisa puhemies! Hallitusta on kritisoitu siitä, että se olisi ohittanut oikeuskanslerin lainvalmistelussaan. Tämä ei pidä paikkaansa. Olen keskustellut tammikuun alussa oikeuskanslerin kanssa ja meillä on yhtenevä käsitys asioiden tilasta. Myös oikeuskansleri itse totesi viime viikolla täällä eduskuntakeskustelussa, että lakiesitysten perustuslailliset ongelmat, puutteet tai korjausehdotukset ovat pysyneet suurin piirtein samalla tasolla sen ajan, mitä hän on ollut oikeuskanslerin virastossa. [Ben Zyskowicz: Näin hän totesi!]

Kun lainvalmisteluprosessia noudattaen lakiluonnos on edennyt lausuntopyyntövaiheeseen, kuullaan siitä usein myös Oikeuskanslerinvirastoa. Tällöin oikeuskanslerilla on mahdollisuus lausua esityksestä. Käytännössä valtioneuvoston esittelijät ja jäsenet konsultoivat usein valmistelussaan eri vaiheissa Oikeuskanslerinvirastoa, varsinkin lakiesitysten perustuslaillisuuteen liittyen. Tätä yhteistyötä ja tukea on pidetty toimivana ja erittäin arvokkaana. Sitä on aiheellista jatkaa ja edelleen kehittää. Myös mahdollisuuksia oikeuskanslerin lainvalmistelua tukevan roolin vahvistamiseen on syytä pohtia.

Oikeuskanslerinvirastossa tarkastetaan kaikki hallituksen esitykset ennen niiden antamista eduskunnalle. Vielä viime vaiheessa tarkistetaan muun ohella, että hallituksen esityksessä on tunnistettu tarvittavat perustuslakikysymykset, selostettu näitä kysymyksiä koskeva perustuslakivaliokunnan tulkintakäytäntö sekä nostettu avoimesti esiin mahdolliset perustuslailliset tulkintakohdat. Erityisesti kiinnitetään huomiota perus- ja ihmisoikeuksien kannalta kriittisiin kohtiin. Tällä menettelyllä pyritään varmistamaan se, että valtioneuvoston yleisistuntoon osallistuvat ministerit saavat tiedon esityksen perustuslainmukaisuuteen mahdollisesti liittyvästä tulkinnanvaraisuudesta. Oikeuskansleri voi kutsua valmistelijan yleisistuntoon perustelemaan kantansa, jos katsoo sen tarpeelliseksi. Tähän mahdollisuuteen on turvauduttu äärimmäisen harvoin.

Oikeuskansleri on läsnä valtioneuvoston istunnoissa. Olen kannustanut häntä tuomaan ongelmakohdat omaan tietooni ja olen itsekin muutamana kerran kysynyt, onko oikeuskanslerilla huomioita käsiteltävään asiaan.

Arvoisa puhemies! Toimikaudellaan nykyinen hallitus on tähän mennessä toukokuun 2015 jälkeen antanut runsaat 400 hallituksen esitystä. [Olavi Ala-Nissilä: Hyvä suoritus!] Niistä kolme on peruutettu ja eduskunnan vastauksia niihin on tähän mennessä hyväksytty noin 380. Peruutettuja on siis vähemmän kuin viime vaalikaudella tässä vaiheessa. [Vasemmalta: Tässä vaiheessa! — Hälinää] Lainsäädäntötyö valtioneuvostossa ja eduskunnassa jatkuu koko ajan ja luvut tietenkin muuttuvat. [Eduskunnasta: Faktat pöytään!] Uut-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 10/2017 vp

ta on strateginen hallitusohjelma. Tavoitteet ovat selvät ja niihin pyritään parhain mahdollisin keinoin.

Hallitus on saanut jo paljon aikaan lainvalmistelun yleisen kehittämisen saralla ja parhailtaan on käynnissä useampiakin sen parantamiseen tähtäviä toimia. Lainsäädännön arviointineuvoston perustaminen viime vuonna oli tärkeä askel eteenpäin lainsäädännön laadun varmistamisessa. Parlamentaarinen työryhmä suositti viime kaudella yksimielisesti sen perustamista, ja hallitus on tämän nyt toteuttanut. Arviointineuvosto on arvokas lisä hallituksen esitysten tietosisällön ja laadun parantamiseksi. Neuvosto on jo tähänastisessa toiminnassaan antanut tärkeää palautetta puutteiden löytämiseksi ja korjaamiseksi. Työ on arviomme mukaan lähtenyt hyvin käyntiin, mutta tärkeää on edelleen kehittää ministeriöiden ja arviointineuvoston yhteisiä prosesseja ja aikataulutusta niin, että lopputulosta voidaan edelleen parantaa. Arviointineuvoston antama palaute otetaan lainvalmistelussa huomioon.

Lainvalmistelun laadun parantamiseen tähdätään myös muilla tavoin. Suunnitelmallisuutta ja ennakointia parantamalla tähtäämme siihen, että eduskunnan istuntokauden alussa annettava lainsäädäntösuunnitelma hallituksen esityksistä toteutuisi mahdollisimman tarkasti. Myös hallituksen esitysten laatimisohteja uudistetaan, koulutusta ja opastusta annetaan sekä lainvalmisteluun yleensä mutta myös eri osa-alueilla, kuten perus- ja ihmisoikeusasioissa.

Arvoisa puhemies! Vahva oikeusvaltio on 100-vuotiaan Suomen keskeisiä vahvuuksia. Oikeusvaltio tarvitsee tukipilarikseen avointa, rakentavaa, tosiasioihin perustuvaa ja keskinäistä kunnioitusta vahvistavaa keskustelukulttuuria. Hallituksen ja eduskunnan yhteinen tehtävä ja vastuu on huolehtia siitä, että suomalaiset voivat luottaa yhteiskuntaamme sääteleviin lakeihin ja laillisuuteen.

Laadukkaan lainsäädännön varmistaminen edellyttää meiltä — hallitukselta ja eduskunnalta — toimimista yhdessä. [Eduskunnasta: Tillsammans!] Nopeasti muuttuvassa maailmassa lainsäädännön vaatimukset kasvavat koko ajan. Esitänkin pohdittavaksi, että jokaisen vaalikauden alkupuolella kansanedustajat ja ministerit kävisivät meille räätälöidyn lainvalmistelun kurssin. [Sirpa Paatero: Hyvä idea!] Vahvempi välittäminen, vankempi turvallisuus, työpaikkojen lisääminen ja hyvä osaaminen edellyttävät meiltä uudistumista. Perustuslain ja siinä turvattujen perusoikeuksien kunnioittaminen on kaiken työmme lähökohta.

Puhemies Maria Lohela: Sitten ryhmäpuheenvuorokierrokselle, ensimmäisenä keskustan eduskuntaryhmä.

14.20 Tapani Tölli kesk (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! "Maa on lailla rakennettava." Näin linjasivat tasavaltamme rakentajat. Oikeusjärjestelmämme, jonka juuret periytyvät Ruotsin vallan ajalta, on osoittautunut toimivaksi ja kansalaisten oikeustajun mukaiseksi. Suomalaiset ovatkin harvinaisen lainkuuliaisia kansalaisia ja virkamiehiä. Tämä asettaa myös lainsäädännön tasolle jatkuvasti korkeat vaatimukset.

Juuri nyt käytävä keskustelu lainvalmistelusta ja sen laadusta virisi oikeuskanslerin vuoden 2014 kertomukseen liittyen. Huoli lainvalmistelun tasosta on pitkäaikainen, ei juuri tämän hallituksen aiheuttama. Luin vähän aikaa sitten Paasikiven päiväkirjoja. Silloinen pääministeri kirjoitti muistiin 27. joulukuuta 45: "Joulupyhät olen käyttänyt lukeakseni asetuslainsäädäntömietintöjä. Hirmuinen asia. Asian hätiköivä ja valmistamaton käsittely

Pöytäkirjan asiakohta PTK 10/2017 vp

on pantu alulle jo vuonna 1940. Kivimäki teki ehdotuksen 2 viikossa. Komitea työskenteli myös 2 viikkoa. Hallitus 11 päivää. Eduskunta 1 kuukauden 21 päivää. Hutiloimista: Ei mitään suunnitteluja. Tällaisesta ei tule mitään hyvää."

Hyvät kollegat! Kaikki me olemme vuorollamme olleet hallitusvastuussa. Tiedämme, että lainvalmistelu on erittäin vaativaa. Lainsäädännön hyvästä tasosta huolehtiminen ei ole hallitus—oppositio-asia vaan hyvin yhteinen asia. Siksi kiinnitänkin huomiota tulevaan.

Parantaakseen lainsäädännön tasoa Sipilän hallitus nimitti lainsäädännön arviointineuvoston. Neuvosto on itsenäinen ja riippumaton. Sen tehtävänä on arvioida hallitusten esitysten laatua ja erityisesti taloudellisia vaikutuksia. Sen työ on päässyt hyvään alkuun.

Perustuslaki on kaiken lainsäädännön lähtökohta. Sen noudattaminen ei ole kiinni konjunkttureista, ei taloudellisista eikä poliittisista. Hallituksen esitysten perustuslainmukaisuutta valvoo perustuslakivaliokunta tehden oikeudellista, ei poliittista, harkintaa. Perustuslakivaliokunnan tekemä ennakkollinen arviointi on sadan vuoden aikana osoittanut suuren vahvuutensa.

Arvoisa puhemies! Hyvä lainvalmistelu vaatii hyvää ammattitaitoa, riittäviä resursseja, oikeaa asennetta ja riittävästi aikaa. Suurena haasteena on usein se, miten sovitaan yhteen hyvän lainvalmistelun periaatteet ja ketteryys. Lainvalmistelussa olisi hyvä ottaa uudelleen käyttöön komiteatyöskentely yhteiskunnallisesti merkittävissä, laajakantoisissa ja yleensä yli vaalikauden ulottuvissa hankkeissa. Tämä kuitenkin edellyttää kussakin hankkeessa huolellista esiselvitystä.

Lain valmistelu ja kirjoittaminen vaativat korkeaa ammattitaitoa ja osaamista. Edellytyksenä on, että käytettävissä on riittävät ja oikein kohdennetut henkilöresurssit. Niissä on ollut vajetta pitkän aikaa usean hallituksen aikana johtuen muun muassa vuosia jatkuneesta henkilöiden vähentämisestä ja toisaalta mittavista yhteiskunnallisista uudistuksista ja niihin liittyvistä uusista laeista. Olisikin hyvin perusteltua vahvistaa harkitusti näitä resursseja. Olisiko perusteltua myös, että jokaisessa ministeriössä olisi lainvalmistelusta vastaava virkamies, eräänlainen lainsäädäntöjohtaja? Lakiesitysten valmistelussa suhdetta perustuslakiin on aina huolella arvioitava, ja tässä olisi nykyistä enemmän pystyttävä tukeutumaan oikeusministeriön apuun. Tämäkin on myös resurssikysymys.

Meillä on jo nykyisin voimassa laadukkaat hyvän lainvalmistelun periaatteet ja niihin liittyvät oppaat. On tärkeää, että nämä periaatteet ovat myös hyvin sisäistyneet kunkin ministeriön poliittisessa ja virkamiesjohdossa.

Arvoisa puhemies! Hyvät kollegat! Sata vuotta sitten marraskuun puolivälissä eduskunta julistautui korkeimman vallan haltijaksi ja on sitä sen jälkeen ollut. On tärkeää, että me itse kukin kohdallamme huolehdimme, että käyttäydymme keskusteluissa ja kaikissa toimissamme niin, että tähän valtaan liittyvä arvo myös säilyy.

14.25 Laura Huhtasaari ps (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! "Ei mitään draamatiikkaa." Näin rauhoitteli oikeuskansleri Jaakko Jonkka lainvalmistelusta noussutta kohua. Kohuilla on tapana lähteä kulkemaan omia teitä, koska media repii siitä elantoaan, ja oppositio ei tietenkään malta olla lietsomatta kohuja, koska se on tapa nostaa omaa kannatusaan. [Pia Viitanen: Median ja opposition syy!]

Me käymme täällä salissa erittäin merkittävää keskustelua tänään. Lainvalmistelu ei ole millään tavoin vähäpätöinen asia. Lainsäädännön valmistelu ja valmistelun laatu ovat demokraattisessa yhteiskunnassa todella tärkeitä. Hyvä lainsäädäntö on oikein kohdentuvaa,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 10/2017 vp

johdonmukaista ja ymmärrettävää. Lakien pitää ehdottomasti olla selkeitä, ja ne eivät saa olla ristiriidassa muun lainsäädännön, erityisesti perustuslain ja perusoikeuksien kanssa.

Mielikuva siitä, että tämä hallitus olisi tehnyt jotenkin poikkeuksellisen paljon huonosti valmisteltuja esityksiä, on väärä. [Kari Uotila: Ihanko totta?] Nykyinen hallitus on valmistellut eduskunnalle yli 400 esitystä. Kuinka moni näistä on törmännyt esimerkiksi perustuslaillisiin esteisiin? Vain kourallinen. Opposition puheista saa kuitenkin sen käsityksen, että hallitus olisi tehnyt tietoisesti esityksiä, jotka ovat puutteellisia perustuslain kannalta.

Arvoisa puhemies! Sipilän ja Soinin hallitus on päättänyt kääriä hihat ja ryhtyä toimiin Suomen saattamiseksi jaloilleen. Edellinen hallitus jahkaili ja jahkaili neljä vuotta ja kruunasi lopulta työnsä tuomalla eduskuntaan perustuslain vastaisen sote-uudistuksen asiantuntijoiden varoituksista piittaamatta. [Välihuutoja vasemmalta — Puhemies koputtaa] Tämä hallitus on tekijöiden hallitus. Se uudistaa Suomea ja saattaa parempaan kuntoon. Kansan valitseman eduskunnan avulla kansan käsitykset yhteiskunnassa tärkeinä pidetyistä asioista välittyvät lainsäädäntöön. [Jukka Gustafsson: Ei tämä mikään välikysymys ole!]

On selvää, että joskus tekeväälle myös sattuu. Oikeuskanslerin tilastojen mukaan hallituksella on vähemmän korjattavaa lainsäädännön valmistelussa kuin edellisillä hallituksilla keskimäärin. Oikeuskansleri on ehdottanut korjauksia noin 13 prosenttiin valtioneuvoston yleisistuntojen esityslistoista. Kymmenen vuoden aikana oikeuskanslerin havaintojen mukaan kuitenkin noin 10—20 prosenttia listoista on ollut sellaisia, että niitä joudutaan korjaamaan puutteiden tai virheiden takia. Hallituksen kammottava ja hutiloiva valmistelutyö onkin yllättäen ollut keskimäärin parempaa kuin edellisten hallitusten. Median ja opposition levittämä kuva hallituksesta ei siis pidä paikkaansa. [Välihuutoja vasemmalta] Opposition ei pidä tukeutua vaihtoehtoihin faktoihin tässäkin asiassa. [Jukka Gustafsson: Media on vaihdettava!]

Arvoisa puhemies! Oikeuskansleri Jonkan joulukuinen kritiikki otetaan vakavasti. Lainsäädäntötyötä tulee kehittää jatkuvasti. Hallitus onkin tarttunut valmistelun ongelmiin perustamalla hallitusohjelman mukaisesti joulukuussa 2015 lainsäädännön arviointineuvoston. Kyseessä on erittäin arvovaltainen raati, joka on riippumaton ja itsenäinen hallitukseen nähden. Neuvosto on antanut eri hallituksen esityksistä jo 16 lausuntoa. Tätä kautta pyrimme nostamaan valmistelun tasoa entisestään. Mutta mitä tekivät aikaisemmat hallitukset lainsäädännön laadun edistämiseksi? Lainvalmisteluun liittyvissä ongelmissa on useimmiten kyse ministeriöiden suuresta työtaakasta ja kiireestä. Virkamiesten ammattitaitoa ja osaamista ei ole kuitenkaan syytä epäillä, koska kukaan meistä ei pystyisi parempaan niin armottomalla työtahdilla. Hallituksen on tältä osin vielä viilattava prosessejaan ja kehitettävä valmistelua.

Arvoisa puhemies! Laki ja lain tulkinta: Lain säätäminen ja lain tulkinta ei ole täysin eksaktia eli täsmällistä, kuten on esimerkiksi matematiikka. Oikeudellisessa tulkinnassa etsitään mahdollisimman hyvin perusteltua tulkintaa. Lain tehtävä on palvella isänmaata ja ihmiskuntaa.

14.30 Antti Häkkänen kok (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lainvalmistelun laatu on yhteiskunnan toiminnan kannalta ratkaisevan tärkeässä roolissa. Kansalaisten arjen, yritystoiminnan, työllisyyden ja monen muun osa-alueen kannalta sääntelyn toimivuus ruohonjuuritasolla on erittäin tärkeää. Parempaan sääntelyn kehittämistä on tehty OECD:n, EU:n ja kotimaan hallitusten toimesta jo vuosikymmeniä. Erityisesti eduskunnan perustuslakivaliokunta on lausunut asiasta useita kertoja. Esimerkiksi vuonna 95 pu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 10/2017 vp

hemiesneuvosto huomautti pääministeri Lipposen hallituksen kaikkia puolueita lainvalmistelun heikosta laadusta. Asia ei siis ole uusi, vaikka näin voisi julkisesta keskustelusta päätellä.

Arvoisa puhemies! Perustuslaki turvaa oikeusvaltion peruspilarit. Näemme maailmalla, mitä tapahtuu, jos perustuslain kunnioitus ja erityisesti sen valvonta rapautuvat. Perustuslaki ja kansainväliset velvoitteet tulee aina huomioida lainvalmistelussa ja päätöksenteossa. Suomessa asiat ovat hyvällä mallilla, mutta yhä parempaan on pyrittävä. Valtioneuvoston piirissä tuleekin parantaa perustuslakiin liittyvää osaamista ja resursseja. Oikeuskanslerin roolia valtioneuvoston neuvonantajana on tarpeen korostaa. Oikeuskanslerin ja oikeusasiamiehen välisestä työnjaosta tulisi tehdä selvitys, jossa arvioidaan, minkälaista tarvetta painopisteen muutokseen on olemassa. Samalla on kuitenkin pidettävä kirkkaana mielessä valtioneuvoston ja eduskunnan eri roolit. Lainsäädäntöesitysten perustuslainmukaisuuden päättävät tässä maassa vasta eduskunnan perustuslakivaliokunta ja eduskunta. Uusien ilmiöiden ja välttämättömien rakenneuudistusten yhteydessä tulee monesti tilanne, jossa perustuslakivaliokunnan aiemmasta käytännöstä ei löydy selkeää ratkaisua lainvalmistelijoille. Tällöin lainvalmisteluvaiheessa ei tulisi liian herkästi myöskään kaataa esityksiä perustuslakiperusteluilla. Hallituksen on siis uskallettava tuoda myös epävarmoja ja uusiakin asioita perustuslakivaliokunnan päätettäväksi. Tämä vahvistaa suomalaisen perustuslain valvonnan uskottavuutta, korostaa parlamentin roolia ja pitää selkeänä perustuslain asettamat rajat.

Arvoisa puhemies! Kokoomuksen mielestä hyvän lainvalmistelun kulmakivet ovat tutkimukseen perustuva tietopohja, kunnolliset vaihtoehdot ja vaikutusarviot, ehdotuksen täytäntöönpanon huolellinen suunnittelu sekä kattava ymmärrys sääntelyn kohteena olevasta yhteiskunnan toimialasta. Erityinen huomio on suunnattava lainsäädännön vaikutusten arviointiin. Kokoomuksen mielestä poliittisessa päätöksenteossa ja lainvalmistelussa tulee hyödyntää yhä enemmän tieteen ja tutkimuksen tuloksia. Lainsäädännön arviointineuvoston perustaminen on vahva askel oikeaan suuntaan.

Arvoisa puhemies! Vaikutusarvioiden korostuminen muuttaa myös politiikan tekemisen tapaa. Hallituksen kannattaa esimerkiksi tehdä ennemmin strateginen hallitusohjelma, jossa on yleispiirteisiä tavoitteita eikä ensisijaisesti päätettyjä yksityiskohtaisia keinoja. Ensin kannattaa linjata tavoite ja vasta sitten etsiä tutkimus- ja asiantuntijavetoisesti vaikuttavimmat vaihtoehdot. [Vasemmalta: Hevosenlannan poltto!] Tämä tekee lainvalmistelun rakenteesta johdonmukaisempaa, ja lopputulokset ovat tavoitteen kannalta pääsääntöisesti parempia. Kokoomuksen mielestä sääntelypolitiikan kurssia on vietävä yhä vahvemmin vaikuttavuuden suuntaan. Pitäisi keskittyä asioiden lopputuloksen ja vaikuttavuuden mittaamiseen. Ei kannata liian yksityiskohtaisesti säännellä, millä teknologialla, palveluhenkilöstöllä tai materiaalilla jokin asia tehdään, vaan mitata ja valvoa lopputulosta. Kokoomuksen mielestä kellokorttien Suomesta on syytä siirtyä aikaansaannosten mittaamiseen.

Arvoisa puhemies! Suomalainen sääntelyperinne on perustunut pilkuntarkkaan keskusjohtoiseen ohjaukseen. Normitulvan raskauden kokevat niin kansalaiset, yritykset, kunta-päättäjät kuin muutkin toimijat. Kokoomus näkee, että yhteiskunnan uudistuminen tapahtuu yhä voimakkaammin alhaalta ylös eikä enää ylhäältä alas sanellen. Muutosvoimat syntyvät yhä enemmän yksittäisistä ihmisistä, paikallisista innovaatioista, teknologian kekeiluista ja yritysکوhtaisista olosuhteista. Nämä muutosvoimat toimivat Suomen ja suoma-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 10/2017 vp

laisten menestystekijöinä, jos se sääntelyllä mahdollistetaan. Parempi sääntely on yksi avaintekijä 100-vuotiaan isänmaamme menestykselle.

14.36 Ville Skinnari sd (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Suomi tunnetaan maailmalla laadusta. Tämä koskee myös lainsäädäntöämme, ja hyvän lainsäädännön takana on aina laadukas lainvalmistelutyö.

Finland är känd i världen för kvalitet. Detta gäller också vår lagstiftning. Bakom en god lagstiftning finns alltid ett kvalitativt förberedande arbete.

Lainsäädäntötyössä on kyse hyvän hallinnon periaatteiden noudattamisesta. Kansalaisten pitää voida luottaa siihen, että lainsäädäntö toimii laadukkaasti.

Arvoisa puhemies! Tällä hetkellä hallituksen prosessi ei toimi. Lainvalmistelu kaatuu hallituksen sisäisiin riitoihin tai törmää perustuslakiin, tai luonnokset joudutaan vetämään toteuttamiskelvottomina jossain vaiheessa pois. Perustuslakivaliokunta on joutunut muistuttamaan toistuvasti lausunnoissaan hallitusta hyvän valmistelun merkityksestä ja eduskuntaan tuotujen lakiesitysten laadusta. Lainsäädännön arviointineuvosto on useasta lakiesityksestä todennut, että niiden vaikutusarviot ovat ylimalkaisia tai heikosti perusteltuja. Lainvalmistelun ongelmat eivät tietenkään ole uusi asia, mutta tämän hallituksen aikana asiat ovat menneet nopeasti huonompaan suuntaan.

Arvoisa puhemies! Hallitusohjelman tavoitteet ja toteutus eivät voi loukata perustuslakia ja perusoikeuksia. Poliittista ohjausta pitää olla, mutta sen pitää olla oikea-aikaista ja oikeassa suhteessa. Liian usein hallitus on linjannut poliittisen tavoitteen paneutumatta kunnolla siihen, miten tavoitteeseen lainsäädännön keinoin päästään. Kiireiset aikataulut eivät voi olla peruste tinkiä oikeusvaltion keskeisten periaatteiden tai esimerkiksi sukupuolivaikutusten arvioinnin noudattamisesta. Hyvään lainsäädäntövalmisteluun kuuluu myös, että lakiesityksen mahdollinen perustuslaillinen tulkinnanvaraisuus tulee olla kirjoitettu näkyviin esityksen perusteluissa. Valtioneuvoston jäsenten, ja myöhemmässä vaiheessa eduskunnan, on tiedettävä, mitä ollaan päättämässä. Perustuslainmukaisuuden arviointia ei voi sivuuttaa kiireeseen tai poliittiseen ohjaukseen vedoten. Tällainen ei ole hyväksyttävää, eikä se edusta hyvää lainvalmistelua. [Ben Zyskowicz: Eikä tällaista ole tapahtunut!]

Arvoisa puhemies! Ehkä vähemmälle huomiolle on jäänyt huonon lainvalmistelun hinta. Mitä maksaa yksi epäonnistunut lakihanke virkamiestyönä? Entä kansalaisten luottamuksena? Mitä maksoi autokaupalle ja yhteiskunnalle hallituksen sekoilu autoveron kanssa? [Vasemmalta: Paljon!] Keskustan puheenjohtajan Juha Sipilän yksi vaalilupaus oli keväällä 2015 ministereiden määrän vähentäminen. Lupauksesta on pidetty kiinni, mutta säästöjä sillä ei ole veronmaksajille saatu, päinvastoin hinta on ollut kova. Esimerkiksi oikeusministerin salkun puolittaminen on tosiasiassa tuonut hallintoon lisää kustannuksia, ei säästöjä. Ilmeisesti kysymys on pääministerin omasta ratkaisusta, jonka seurauksista ei voi syyttää yksittäistä ministeriä. Kysymys ei ole henkilöstä vaan siitä, että oikeusministeriö tarvitsee kokonaisen ministerin.

Arvoisa puhemies! Sosiaalidemokraatit tekevät kolme esitystä pääministerille ja valtioneuvostolle: 1) Antakaa lainvalmistelulle sen edellyttämät resurssit. Aloittakaa nimittämällä hallitukseen kokopäiväinen oikeusministeri. 2) Antakaa lainvalmistelulle tilaa ja säästäkää poliittinen ohjaus niihin kohtiin, joihin se kuuluu. Ministeriöissä on hyvin asiantuntevia ja päteviä ihmisiä tekemässä lainvalmistelua. Heitä ei tarvitse mikromanageroida.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 10/2017 vp

3) Antakaa lainvalmisteluprosessille se aika, mikä hyvän lainsäädännön valmisteluun kuluu. Laatu ei ole sellainen asia, mistä voidaan tinkiä poliittisen kiireen takia.

14.41 Outi Alanko-Kahiluoto vihr (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Huolellinen lainvalmistelu on oikeusvaltion perusta. Huoli lainvalmistelun tasosta ei siksi ole hallitusta ja oppositiota erottava vaan pikemminkin meitä yhdistävä asia. On koko eduskunnan velvollisuus vaatia hyvää lainvalmistelua.

Tiedämme hyvin, että laadukkaan lainvalmistelun kriteerit ovat toistuva aihe eduskuntakeskustelussa. Uutta ja vakavaa on kuitenkin, että nykyisen hallituksen lainsäädännön ongelmat ovat toistuvasti liittyneet perusoikeuksiin ja oikeusvaltioperiaatteeseen. Kyse on ongelmallisesta asennemuutoksesta, eikä perusoikeuksia koskevaa lainvalmistelun tason heikentymistä voi mitenkään sivuuttaa. Siksi tämä keskustelu on välttämätön.

Hallitus on tehnyt lukuisia esityksiä, jotka ovat olleet hankauksissa perustuslain kanssa. On tullut vaikutelma, että hallitus pyrkii tietoisesti testaamaan ja koettelemaan kohtia, joissa perustuslaki ja perusoikeudet voisivat joustaa. Tämän ovat panneet merkille niin valiosääntöasiantuntijat kuin oikeuskansleri, joiden näkemykset on toistuvasti sivuutettu lainvalmistelussa. [Ben Zyskowicz: Höpö höpö!] Tutkijat ja "päivystävät dosentit" ovat kuulleet kunniansa.

Kiire tai halu tehdä uudistuksia ei riitä syyksi perusoikeuksien polkemiselle. On selvää, etteivät poliittiset sopimukset tai hallitusohjelma voi nousta perustuslain yläpuolelle. Kuitenkin istuvalle hallitukselle perustuslaki näyttäytyy esteenä poliittisten tavoitteiden edistämiseksi.

Oikeusministeri on puhunut tarpeesta päivittää perustuslaki vastaamaan päivänpolitiikan vaatimuksia. Yksittäiset hallituspuolueiden kansanedustajat ovat puhuneet "perustuslakidiktatuurista" ja vaatineet perustuslakiin joustoa. Tämä on herättänyt kysymyksen, ymmärtääkö hallitus perustuslain tarkoituksen: sen tehtävän suojata kansalaisten perusoikeuksia ja yhdenvertaisuutta yksittäisten hallitusten poliittisilta intresseiltä.

On hälyttävää, että istuva hallitus näyttää tavoittelevan täsmälleen päinvastaista. Esimerkkeinä voimme mainita kotoutumistuen, jossa maahanmuuttajille olisi maksettu muita ihmisiä alemmaa työttömyysturvaa, samoin kuin hallituksen yrityksen antaa syytesuoja veronkiertäjille.

Törmätessään perustuslakiin hallitus on joutunut perumaan esityksiään ja jopa vetänyt niitä pois välttääkseen perustuslakivaliokunnan käsittelyn. Hallitus on tietoisesti estänyt perustuslakivaliokuntaa ottamasta kantaa esityksiin, joissa on ollut perustuslaillisia ulottuvuuksia.

Erityisesti on pyritty heikentämään turvapaikanhakijoiden ihmisoikeuksia: heidän oikeusturvaansa on romutettu ja perheenyhdistämisestä on tehty käytännössä lähes mahdotonta. Tämän politiikan seuraukset voidaan nähdä Helsingin keskustassa, jossa turvapaikanhakijat osoittavat telloissaan mieltä epäinhimillistä kohtelua vastaan.

Samaan aikaan hallitus on murentanut oikeusvaltion perustoja heikentämällä kansalaisten mahdollisuutta saada oikeusapua. Turvapaikanhakijoiden ohella osuutensa ovat saaneet ruotsinkieliset, saamelaiset ja viime viikolla seksuaalivähemmistöt, kuten näytelmä avioliittolain ympärillä osoitti. [Leena Meri: Näytelmä — sehän oli kansalaisaloite!]

Lainsäädännön arviointineuvosto on toistuvasti moittinut hallitusta siitä, ettei hallitus arvioi esitystensä vaikutuksia tulonjakoon ja eriarvoisuuteen. Hallitus tuo toistuvasti esityksiä, joilla ajetaan suurituloisten etua ja heikennetään pienituloisten asemaa. Ihmisten

Pöytäkirjan asiakohta PTK 10/2017 vp

ajaminen köyhyyteen ja toimeentulotukiriippuvuuteen sotii hallituksen omaa työllisyyttä-voitetta vastaan. Sukupuolten tasa-arvossa on otettu lähes yksinomaan takapakkia, vaikka tasa-arvolaki edellyttää päinvastaista.

Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen ja ennen kaikkea pääministerin on otettava tämän keskustelun viesti vakavasti. Suomen ei pidä lähteä perusoikeuksien heikentämisessä Puolan ja Unkarin tielle. Perustuslakia on kunnioitettava. [Ben Zyskowitz: Jotain rajaa populismille! — Hälinää] Oikeuskanslerin ja valtiosääntöoppineiden esittämä kritiikki hallituksen lainvalmistelun puutteista on selvitettävä perusteellisesti. Perusoikeudet turvaavat enemmistön mielivallalta [Hälinää — Puhemies koputtaa] erityisesti kaikkein heikoimmassa asemassa olevia mutta viime kädessä meitä kaikkia. [Välihuutoja]

14.47 Annika Lapintie vas (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eläkkeensaajien asumistuen leikkaus, veronkiertäjien katumislaki, työttömien haastattelujen yksityistäminen, päivähoitomaksujen korottaminen, työelämän pakkolait, maahanmuuttajien alempi työttömyysturva, vene- ja moottoripyörävero: tässä listaa hallituksen haudatuista lakihankkeista.

Kansalaiset ja oppositio ovat kiitollisena ottaneet vastaan näiden epäoikeudenmukaisien ja heikosti valmisteltujen esitysten kuoppaamisen, ja siitä hallitukselle kiitos. [Ben Zyskowitz: Sehän on teidän ansiota!] Mutta kyllä tätä soutamista ja huopaamista on päivitelty niin täällä eduskunnassa kuin Esson baareissakin.

Viime viikolla eduskunnassa hämmästeltiin lainvalmistelua suhteessa perustuslakiin, kun käsiteltiin oikeuskanslerin ja oikeusasiamiehen kertomuksia. Myös korkeimmat lainvalvojat olivat huolissaan hallituksen lainvalmistelusta. Toki lainvalmistelussa on ollut ongelmia jo edellisten hallitusten aikana, mutta nykyinen hallitus tuntuu olevan aivan omaa luokkaansa kiireesti ja siksi heikosti valmisteltujen lakien tuomisessa eduskuntaan.

Perustuslakivaliokunta on todennut, että vaikka monet hallituksen esitykset ovat hyvin valmisteltuja ja korkeatasoisia, niin joukkoon mahtuu yhä myös heikosti valmisteltuja esityksiä. Erityisen huolestuttavaa on, että puutteellisesti valmisteltujen joukossa on ollut yhteiskunnallisesti merkittäviä, laajoja lakihankkeita, jotka on tuotu eduskuntaan kiireellä, ilman että niihin on ehditty tehdä kunnollisia vaikutusarvioita tai säätämisyjärjestysperusteita. Lainsäädännön sukupuolivaikutukset, tulonjakovaikutukset ja ympäristövaikutukset ovat asioita, joita pitäisi miettiä ennen lakiesityksen tuomista eduskuntaan. Perustuslainmukaisuuden arviointia ei voi sivuuttaa hallitusohjelmaan tai säästötavoitteisiin vetoamalla. Hutaisten tehty palaa ennemmin tai myöhemmin korjattavaksi.

Hallituksen pitäisi olla huolissaan tuloerojen kasvusta ja erityisesti lainsäädännön vaikutuksesta työllisyyteen. Esimerkiksi varhaiskasvatusoikeuden rajaaminen työttömien lapsilta on luultavasti johtanut tilanteeseen, jossa työttömien vanhempien on entistä vaikeampi ottaa työtä vastaan, lapsilla kun on vain puolipäiväinen hoitopaikka ja kokopäiväiseen hoitoon pitkät jonot. Tätäkin asiaa olisi kannattanut selvittää ennalta, mutta tehtiinkö niin?

Hallituksen avuksi on jopa ehdoteltu uutta toimielintä valtioneuvostoon arvioimaan lakiehdotuksia perus- ja ihmisoikeusnäkökulmasta. Olennaisempaa olisi kuitenkin hyödyntää olemassa olevia lainvalmisteluelimiä ja ottaa vaarin niiden huomautuksista. Hälyttävää on ollut kuulla, että Oikeuskanslerinvirasto ei riittävän ajoissa saa tietoa hallituksen valmistelemien lakiesitysten ongelmista eikä tehtyjä huomautuksia ole otettu huomioon. Ar-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 10/2017 vp

veluttavaa on ollut, että uuden, vasta työnsä aloittaneen lainsäädännön arviointineuvoston huomautuksia on jopa sivuutettu ja lakiesitys tuotu samojen virheiden kanssa eduskuntaan.

Perustuslain kannalta ongelmallista on lainsäädäntö, jossa tehdään monta samaan perusoikeuteen, kuten sosiaaliturvaan, kohdistuvaa säästöä peräkkäin. Tipoittain tulevissa esityksissä on vaikeaa tai mahdotonta tehdä kokonaisarviota esimerkiksi säästöjen kohdistumisesta kaikkein haavoittuvimmassa asemassa oleviin. Aiheellinen huoli koskee myös maahanmuuttoon liittyviä lakeja, joissa yksittäiset pienet muutokset kasautuvat, ja niiden yhteisvaikutuksia on liki mahdoton arvioida, kun kokonaiskuva puuttuu. Samoihin perusoikeuksiin vaikuttavat, samaan kokonaisuuteen liittyvät lait pitäisi antaa eduskuntaan arvioitavaksi yhtä aikaa ja kokonaisuutena.

Turkulaisen Åbo Underrättelser -lehden pilapiirroksessa hallituspuolueen puheenjohtajat pyörittävät kukin vuorotellen onnenpyörää. Tänään arpapelin viisari pysähtyi kohtaan, jossa lukee: "vene- ja moottoripyörävero perutaan". Eilen onnenpyörä vaati puolustamaan samaa lakia kivenkovaa. Onneksi kuva on vain pilapiirros, eikä valokuva.

14.52 **Eva Biaudet r** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! "Land ska med lag byggas". Det är ett visdomsord, som trots sin höga ålder inte föråldrats. Tvärtom, så är det mer aktuellt än på länge, det inser vi när vi följer händelserna i till exempel Ungern, Polen och USA. Vi får aldrig tänka oss laglighetsprincipen och grundrättigheterna som en självklarhet. Inte ens här i Finland. SFP har långa traditioner när det gäller att värna om rättsstaten.

Ylimmän laillisuusvalvojan, oikeuskansleri Jonkan, esittämä huoli lainvalmistelun laadusta ja erityisesti siihen liittyvistä perustuslaillisista ongelmista on otettava vakavasti. On tietenkin selvää, että lainvalmistelussa on ollut puutteita jo aiempina hallituskausina. Nyt kuitenkin vaikuttaa siltä, että suhtautumisessa perusoikeuksiin ollaan menossa huonompaan suuntaan. Karkeimmat esimerkit ovat hallituksen esitys maahanmuuttajien kotouttamiskorvauksista viime syksynä ja esitys alaikäisten oikeusavun rajoittamisesta. Jo alusta alkaen oli selvää, että kotouttamiskorvaus oli erittäin kyseenalainen perustuslain yhdenvertaisuussäännöksen kannalta. Siitä huolimatta hallitus jatkoi valmistelua. Perustuslakivaliokunta kuitenkin hoiti tehtävänsä. Monia muitakin kyseenalaisia lakiesityksiä löytyy.

Yksittäisten lakiesitysten ohella pidämme erittäin huolestuttavana sitä, miten yleinen asenneilmapiiri perustuslakia kohtaan on muuttunut. On hälyttävää, että eräät kansanedustajat puhuvat perusoikeuksista alentavaan sävyyn. Kun hallituspuolueen kansanedustaja kritisoi perustuslakivaliokuntaa ja puhuu "perustuslakidiktatuurista" tai kun toinen edustaja kutsuu maamme johtavia valtiosääntöasiantuntijoita "perustuslakifundamentalisteiksi", ei sitä voi ohittaa pelkkänä heittona. Vaikka perustuslakidiktatuuri käsitteenä onkin täysin absurdi, meillähän on perustuslaki juuri siksi, etteivät ihmiset, ei yksikään ihminen, toisin kuin diktatuurissa, joudu mielivaltaisen kohtelun uhriksi.

Vår oro blir inte mindre av att justitieminister Lindström i offentligheten har föreslagit en diskussion gällande om grundlagen behöver ändras. Enligt Yle hänvisade han bland annat till asylsituationen. Det är bra att statsministern entydigt konstaterade att någon ändring av grundlagen inte är aktuell. Grundlagen finns till uttryckligen för krävande politiska situationer, och för att skydda minoriteter mot majoritetens godtycke.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 10/2017 vp

RKP:n mielestä vuonna 2000 voimaan tullut perustuslakiuudistus on onnistunut. Ongelma ei ole perustuslaissa. Ongelma on pikemminkin se, että hallitus ei päätöksissään ja lainvalmistelussaan ota perusoikeusnäkökulmia riittävästi huomioon. Se on pitkälti arvo- ja asennekysymys. Hallitus hakee nyt lyhyen aikavälin ratkaisuja kestävän yhteiskuntarakentamisen sijaan. Perustuslain muuttamiseen vaaditaan kaksi vaalikautta, asenteen muuttamiseen ei.

Arvoisa puhemies! Jos se, että katsoo, että perusoikeudet kuuluvat kaikille ja ihmisarvo on jakamaton, tekee henkilön perustuslakifundamentalistiksi, niin kyllä — me RKP:ssä olemme perustuslakifundamentalisteja ja ylpeitä siitä. Ja vaikka olemmekin liberaali puolue, niin perustuslain suhteen olemme konservatiiveja. Itse nimikin sen jo sanoo: perustuslaki on yhteiskuntamme perusta, ja siihen sisältyvät yhteiskuntamme perusarvot. Jos lainvalmistelu Suomessa ei lähde perustuslaista, niin mistä sitten?

Ärade talman! Regeringens bristfälliga lagberedning yttrar sig inte enbart i attityden till grundrättigheterna. Det förefaller också som om tjänstemännens och andra experters ståndpunkter förbises på lätta politiska grunder. Flera exempel har sagts i dag.

Ryhmämme esittää, kuten keskustan eduskuntaryhmä tänään, että lainvalmistelussa siirryttäisiin etenkin suurten hankkeiden osalta takaisin komiteatyöhön, jossa kuullaan laajasti eri asiantuntijoita ja viiteryhmiä. Tärkeää olisi myös se, että esitysten tasa-arvo-, taloudelliset, kielelliset ja muut merkittävät vaikutukset arvioidaan kunnolla jo aikaisessa valmisteluvaiheessa.

Puhemies Maria Lohela: Kristillisdemokraattien eduskuntaryhmä ja edustaja Laukkanen, olkaa hyvä. — Edustaja Laukkanen jälkeen sitten pääministerille ja oikeusministerille lyhyet puheenvuorot ennen debattia.

14.58 Antero Laukkanen kd (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Eduskunnan suurimman kunnianhimon tulee olla laadukas lainsäädäntö, sellainen, joka lisää kansakunnan oikeudenmukaisuuspääomaa; joka lisää vapaaehtoista halua noudattaa lakia; joka kaventaa harmaita alueita; joka vähentää tulkinnan tarvetta oikeuslaitoksen kautta; joka lisää työme kunnioitusta lainsäätäjänä. Kaikkien hallitusten ja virkamieskunnan tulisi vuorollaan pyrkiä tähän. Aika lopulta arvioi työme.

Jotta tällaiseen ihannetilaan pääsisimme, edellyttää se yhteistä tahtotilaa ja asian vaatimia resursseja ja riittävää aikaa valmistelulle. Nyt näyttää siltä, ja myös kaikki indikaattorit osoittavat siihen suuntaan, ettei tämä ylevä periaate ole toteutumassa. Tästä on meidän kaikkien syytä olla huolissaan ja päättäväisesti tarttua asiantilan muuttamiseen. Olisi myös kohtuutonta sanoa, että tämä lainvalmistelun keskeneräisyys olisi vain tämän hallituksen ongelma, vaikka se onkin jo tätä hallitusta leimaava. Jo kymmenen vuoden ajan ovat lainoppineet kohteliaasti vihjailleet heikosta lainsäätämisprosessista.

Arvoisat hyvät edustajat ja hallitus! Meidän on nostettava oman tekemisemme tasoa. Yksi mittari lainsäädäntötyön onnistumisesta voisi olla oikeuskäsittelyiden väheneminen laintulkinnan epäselvyyden tähden. Tämä tarkoittaisi lain tarkkarajaisuuden lisäämistä säättämisessä.

Arvoisa puhemies! Hallituksen linjaus tälle kaudelle on alusta asti ollut paremman sääntelyn laatiminen. Tavoitteeksi asetettiin säädöspolitiikan ohjauksen selkeyttäminen, sään-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 10/2017 vp

telymäärän keventäminen ja vaihtoehtojen ohjauskeinojen käytön lisääminen. Kristillisdemokraatit tukevat kaikkia näitä tavoitteita. Hallitukselta tulee tänä keväänä 120 esitystä ja 7 selontekoa. Vaikka ahkeruus on arvostettavaa, niin määrä harvoin korvaa laatua, varsinkin silloin kun puhutaan yhteiskuntamme ja sen tulevaisuuden kannalta erittäin keskeisistä rakenteista ja niitä muuttavista muutoksista. Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä muistuttaa: aikaa on oltava riittävästi, ettei kansa tipahda kyydistä.

Huoli lainvalmistelun heikosta laadusta on noussut esille usean tahon toimesta. Perusteltu kritiikki on kohdistunut muun muassa perustuslaillisten ongelmien ohittamiseen useamman esityksen kohdalla. Näistä muutamina voisi mainita Vaasan päivystyskysymyksen ja käräjäoikeuksien rakenneuudistuksen, joissa uhataan muun muassa perustuslaissa turvattua kielioikeutta ja oikeutta oikeusturvaan. Iso huoli on kunnollisten vaikutusarvioiden puuttuminen. Lisäksi hallitus on leikkauspolitiikkansa keskellä toistuvasti tyytynyt perustelemaan esityksiä vain taloudellisilla syillä. Tämän asian on nostanut esille myös lainsäädännön arviointineuvosto. Lakivaliokunnan jäsenenä totean, että valiokunta ei voi perustaa lakia vain fiskaalisiin syihin. Vaikka kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä pitää Suomen talouden parantamista keskeisenä tavoitteena, katsomme, ettei pelkillä talousvaikutuksilla voida poistaa muiden perusteiden ja vaikutusten merkitystä.

Arvoisa puhemies! Hallituksen tulee kiinnittää erityistä huomiota siihen, että isot lainsäädäntökokonaisuudet tuodaan eduskunnalle yhtenä kokonaisuutena, ei niin kuin nyt tehdään esimerkiksi sote-lainsäädännössä, että muutosesitykset tuodaan pieninä paloina, jolloin kokonaistavoitteet ja toteutus jäävät arvailujen varaan. Tämä lisää epätietoisuutta koko yhteiskunnassa hallituksen pyrkimyksistä ja hankaloittaa kuntien valmistautumista uudistukseen.

Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä toivoo, että hallitus suhtautuu näihin laajoihin havaintoihin nöyrästi ja parantaa omaa juoksuaan, jotta mekin oppositiossa voisimme juosta paremmin.

Puhemies Maria Lohela: Ja sitten pääministeri Sipilä, 3 minuuttia, olkaa hyvä.

15.03 Pääministeri Juha Sipilä: Kiitoksia, arvoisa puhemies! Arvoiset edustajat, kiitoksia puheenvuoroista. Tehtyjä ehdotuksia pohditaan. Esimerkiksi tähän komiteatyöehdotukseen ministeri Vehviläinen ottaa sitten myöhemmin kantaa, kun saa puheenvuoron.

Lainsäädännön kehittäminen on äärimmäisen vakava kysymys hallitukselle. Kehitettävää on prosesseissa aina, niin on nytkin. Näitä prosessejahan on tutkittu myös kansainvälisissä tutkimuksissa, ja Suomi on niissä kyllä pärjännyt todella hyvin, kun puhutaan hyvästä hallinnosta.

Täällä nostettiin sääntelyn tarve ja sääntelyn laatu. Meidän täytyy jatkuvasti arvioida sitä, että emme tee turhaa sääntelyä ja uskallamme myöskin purkaa turhaa sääntelyä. Liiallinen sääntely estää yhteiskunnan kehittymistä, oma-aloitteisuutta ja kilpailukykyä. Tässä pitää aina löytää sopiva tasapaino. Määrä ei todellakaan korvaa laatua silloin, kun puhutaan lainsäädännöstä. Meidänkin täytyy hallituksena tässä jatkuvasti etsiä tasapainoa sen välillä, että Suomi on ollut pitkään uudistamatta ja uudistuksia tarvitaan ja sen mukana lainsäädäntöä.

Lainsäädännön arviointineuvosto on aloittanut toimintansa mielestäni hyvin. Se tehdään nyt osana lainsäädännön prosessia, se tehdään ennen kuin hallituksen esitys annetaan

Pöytäkirjan asiakohta PTK 10/2017 vp

ja se on tuonut arvokkaan lisän tähän prosessiin. Siellä on kiinnitetty erityistä huomiota vaikutusten arviointiin ja perusteluihin.

Sitten muutama sana vielä tästä perustuslakikeskustelusta.

Ensinnäkin perustuslaki ilmentää suomalaisen yhteiskunnan perusarvoja. Ne ovat riippumattomia taloudellisista ja poliittisista suhdanteista. Meillä on hyvä perustuslaki. Mutta erityisesti meidän kansanedustajien osallistuessamme julkiseen keskusteluun tämän perustuslaillisuuden vakavuuden pitäisi näkyä osana keskusteluissa. Erityisesti kansanedustajina ja ministereinä, kun otamme kantaa perustuslakikysymyksiin, pitää paneutua kunnolla siihen lakiesitykseen, ottaa huomioon perusoikeuksien punninta ja niiden välisen tasapainon punninta eikä nostaa mustavalkoisesti näitä kysymyksiä. Tämä on myöskin aina, kun perustuslakia tulkitaan, se lähtökohta.

Puhemies Maria Lohela: Ministeri Lindström, 3 minuuttia, olkaa hyvä.

15.06 Oikeus- ja työministeri Jari Lindström: Arvoisa rouva puhemies! Aloitetaan näistä ryhmäpuheista.

Edustaja Tölli sanoi, että lainvalmistelussa on tukeuduttava oikeusministeriön apuun, ja tämä on tietysti vahva tunnustus oikeusministeriölle ja sen lainvalmisteluosastolle. Eli se on nimenomaan näin, että me autamme omien valmisteluhankkeidemme ohella myös muita ministeriöitä näissä valmisteluhankkeissa ja annamme myös paljon lausuntoja, viime vuonna 255 lausuntoa. Tietysti pääasiassa se vastuu on kunkin ministeriön omalla kontrollilla, eli myös se on tietysti syytä muistaa. Ja kritiikkiin on aina suhtauduttava vakavasti eikä ylenkatsoen. Ei voi sanoa, että ollaan oltu täydellisiä. Ei olla oltu täydellisiä. On tehty virheitä, ja niistä virheistä pitää ottaa opiksi jatkossa.

Edustaja Huhtasaari nosti puheessaan esille muun muassa kiireen, ja kyllä mekin olemme tämän tunnistanee, että joskus on turhan kiire. Pitää pystyä silloin hetken aikaa miettimään, mitä nyt ollaan tekemässä, koska paitsi että meillä on näistä resursseista muutenkin pulaa, myös tämä aikapula on semmoinen. Mutta se ei saa johtaa siihen, että lainvalmistelun taso ja laatu heikkenevät, ja tästä pitää ottaa opiksi.

Sitten erikseen vihreiden, vasemmistoliiton ja Ruotsalaisen kansanpuolueen ryhmäpuheitten huomio siitä, että on tapahtunut jonkunlainen asennemuutos. Minä kyllä itse olen eri mieltä asiasta. Väitän, että tässä ei ole mitään muuta asennemuutosta kuin se, että kansa on valinnut meidät tänne, ja onhan se kumma, jos se ei politiikassa jollain lailla näy. Mutta se ei saa tarkoittaa sitä, että perustuslaki ja sen ohittaminen olisivat tässä jonkunlaisia lyömäaseita. Suhtaudun itse vakavasti niihin syytöksiin, että me olisimme itsetarkoituksellisesti tuoneet eduskuntaan sellaisia esityksiä, jotka olisivat tieteen tahtoen perustuslain vastaisia. Kyllä se idea on ollut se, että perustuslakivaliokunta on se elin, joka katsoo, onko näin vai eikö ole näin. Ja siihen pitää pystyä luottamaan, koska ainakaan minulla ei riitä asiantuntemus sanoa mistään laista suoraan, onko tämä perustuslain vastainen vai ei, jollei se ole aivan selkeää, ja sittenkin epäilen itseäni. Eli kyllä minä jätän tässä asiantuntijoille tämän, ja viime kädessä se on Suomessa perustuslakivaliokunta, ja sen työlle pitää antaa sille kuuluva arvo. Näin minä itse tämän ajattelen.

Totta kai se on hyvä, että me keskustelemme lainsäädännöstä ja myös perustuslaista. Tätä itse tarkoitin. En minä ole esittänyt, että meidän pitäisi perustuslakia muuttaa sen takia, että perussuomalaiset ovat hallituksessa. Ei tietenkään. Kyllä minäkin tiedän, miten perustuslakia muutetaan, ja se on hyvä, että se on niin pitkän polun päässä, että sitä ei muu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 10/2017 vp

tella tuosta vain. Mutta kyllä perustuslaista ja meidän kansainvälisistä velvoitteistakin pitää voida keskustella kiihkottomasti. Tätä tarkoitin.

Puhemies Maria Lohela: Sitten voidaan siirtyä debattiin. Pyydän siihen osallistuvia ilmoittautumaan. Edustaja Tölli aloittaa. — Olkaa hyvä.

15.09 Tapani Tölli kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen lähes kymmenen vuotta ollut perustuslakivaliokunnassa, ja yksi käsite on erityisesti jäänyt mieleen, ja se on oikeasuhtaisuus. Kun kuuntelin osaa opposition puheenvuoroista, niin kyllä se oikeasuhtaisuus siitä oli aika kaukana.

Nyt kun me keskustelemme tästä asiasta, niin jos joku asia, niin lainsäädännön laadun varmistaminen ja sen kehittäminen on yhteinen asia eikä hallitus—oppositio-asia. Haluan todeta sen, kun tämä on lähtenyt liikkeelle oikeuskanslerin kertomuksesta, että kertomus oli vuodelta 2014 ja se oli sen ydin eikä tämän hallituksen toimet. Nyt meidän täytyy ottaa tässä pitempi perspektiivi ja yhdessä kehittää eteenpäin. Ei tämä nyt tällä väittelyllä — säästetään se vähän vaikeampiin asioihin. Kun tämä on yhteinen asia, kehitetään tätä. Syytelyllä tämä asia ei mene eteenpäin. (Eduskunnasta: Rakentava puhe!]

15.10 Laura Huhtasaari ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oikeuskanslerin tilastojen mukaan hallituksella on vähemmän korjattavaa lainsäädännön valmistelussa kuin edellisillä hallituksilla keskimäärin. Pidetään tämä asia nyt mielessä.

Ei se esityksen kaatuminen perustuslakivaliokuntaan nyt niin kauheaa ole. Perustuslain tulkinta voi myös muuttua ja elää yhteiskunnan arvojen muutoksen mukana, siksi lakien valmistelussa ei aina voida tukeutua vanhoihin tulkintoihin. Ajat muuttuvat, lakien on myös muututtava, eikä rappausta ilman roisketta. On hienoa, että tämä hallitus uskaltaa koko ajan kehittää ja tuoda uusia esityksiä, mennä eteenpäin, varsinkin kun oppositio viime kaudella siirsi asioita meille. [Välihuutoja — Puhemies koputtaa]

15.11 Antti Häkkänen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä kuultiin pääosin aika konsensushenkisiä puheenvuoroja lainvalmistelun laadusta ja tasosta ja niistä vuosikymmeniä, jo Paasikiven ajoista lähtien olleista haasteista, joita on ollut ilmassa. Kaikki puolueet ovat olleet niissä enemmän tai vähemmän kehittämässä tai olleet myös mukana tietyissä epäonnistumisen kysymyksissä.

Nämä vaikutusarviot ovat yksi tärkeimpiä kehityskohteita, joita pitää viedä eteenpäin. Viime vaalikaudella kuntaministerinä toiminut Paula Risikko nosti voimakkaasti esiin silloin erittäin tarpeellisesti tämän lainsäädännön vaikutusten arviointineuvoston perustamisen, ja on hyvä, että se on saatu nyt perustettua, mutta sen työtä pitää kehittää eteenpäin: yhteisvaikutusten arviointi ja myös lainsäädännön jälkivaikutusten arviointi pitäisi ottaa voimakkaammin huomioon.

15.12 Ville Skinnari sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ainakin olemme pääministerin kanssa siitä samaa mieltä, että meidän suomalaisten pitää tässäkin asiassa keskittyä laatuun, ei bulkkiin. Puhumme siis lainsäädännöstä.

Mutta te ette, arvoisa pääministeri, vastannut siihen kysymykseen, aiotteko te todella tehdä sille asialle jotain, että me saisimme kokopäiväisen oikeusministerin. Pyydän edelleen, että vastaatte tähän kysymykseen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 10/2017 vp

Haluan myös kehua tässä keskustan ryhmäpuheenvuoron käyttänyttä edustaja Tölliä hänen avauksestaan liittyen tämän komiteamallin luomiseen. Me SDP:ssä aidosti katsomme tässäkin tulevaisuuteen ja olemme valmiit lähtemään mukaan tämentyyliseen yhteistyöhön.

15.13 Outi Alanko-Kahiluoto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Monen oikeusoppineen mielestä hallituksen yritys säätää niin sanottu kotoutumislaki oli eräs huolestuttava esimerkki siitä, miten hallitus on sivuuttanut perustuslain ja perusoikeudet. [Ben Zyskowitz: Ja monen mielestä ei ole!] Esimerkiksi valtiosääntöasiantuntijat Juha Lavapuro ja Tuomas Ojanen ovat sanoneet, että kotoutumislakiesitykseen liittynyt puoluepoliittinen suhmurointi hakee vertaistaan ainakin kotimaisen valtiosääntöelämän lähihistoriassa. Hallitus päätyi sitten vetämään tämän lakiesityksensä pois sen perustuslakiongelmien vuoksi, mutta sitä perusteltiin kuitenkin taloudellisilla vaikutuksilla, joita hallitus ei kylläkään esittänyt julkisesti eduskunnalle. Kela nosti esiin, että tästä muutoksesta ei olisi tullut mitään säästöjä, ja onkin jäänyt täysin auki, miksi hallitus toi tämän kyseenalaisen esityksensä elikkä perustuiko tämä lakiesitys joihinkin [Puhemies koputtaa] laskelmiin ja missä ne laskelmat nyt ovat. Voitteko esitellä meille sellaiset?

15.14 Annika Lapintie vas (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Pääministeri ja oikeusministeri käyttivät hyvinkin rakentavat puheenvuorot, ja siitä on hyvä jatkaa.

Kun hallitus valmistelee lakeja, niin teillähän on koko ministeriön valmistelukunta käytössänne — ja silloin on syytä antaa myös näille virkamiehille riittävästi aikaa perehtyä näihin asioihin — ja samoin oikeuskansleri ja uusi arviointineuvosto. Mutta ei siitä paljon hyötyä ole, jos heidän kommenttejaan ei kuunnella.

Sitten kun tullaan tähän eduskunnan perustuslakivaliokunnan työhön, samalla tavalla on syytä pitää huoli siitä, että kaikki asiat tulevat perustuslakivaliokunnan käsittelyyn, jos niissä on kysymysmerkkejä. Me olemme tällä vaalikaudella valitettavasti joutuneet kaksi kertaa käymään äänestystä täällä täysistunnossa siitä, kuuluuko asia perustuslakivaliokunnan käsittelyyn vai ei. Ei näin pitäisi olla. Eduskunnan käyttäytymissääntöjen mukaan, jos on epäselvyyttä asian perustuslainmukaisuudesta, niin totta kai [Puhemies koputtaa] se pitäisi silloin käsitellä myös perustuslakivaliokunnassa eikä äänestää täällä salissa.

15.15 Eva Biaudet r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, värderade talman! Kun puhutaan perustuslaista ja lasten oikeuksista, niin erityisen herkällä korvalla pitäisi pohtia, mitä se tarkoittaa, ja kun kohdistaa heikompien oikeuksia nimenomaan lapsiin, jotka tulevat jostain muualta ja joilla on erilainen status, niin silloin ollaan kyllä perustuslain kanssa ongelmissa, ja se olisi minun mielestäni hyvä oikeusministerin nyt tosi vahvasti tiedostaa. Ja jos yhdellä puolueella on sellaisia tavoitteita, niin silloin ollaan perustuslain kanssa ongelmissa.

En utgångspunkt, ärade statsminister, för god lagberedning är också att riksdagen och medborgarna kan lita på innehållet i lagförslagen. Ett exempel på slarvig lagberedning är jourreformen. I regeringens proposition till exempel i jourreformen fanns en felaktig hänvisning till grundlagsutskottets beslutspraxis. Så får det inte gå till.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 10/2017 vp

Nyt on käräjäoikeusuudistus eduskunnassa, ja siinä onkin hyvä kysyä, miten hyvin on pysytty tekemään edellisen uudistuksen vaikutusarvioita pohjana tälle uudistukselle ja onko nyt tehty riittävästi [Puhemies koputtaa] esimerkiksi kielellisten vaikutusten arviointia.

15.17 Antero Laukkanen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Erittäin tärkeää on kysyä, miten kansa kokee ja ymmärtää työmme, lisääntykö usko oikeudenmukaiseen yhteiskuntaan vai vähentyykö se. Tällä hetkellä monet kokevat, että työmme on hutiloitua. Silloin siihen tarpeeseen ja kysymykseen pitää vastata, ei mennä pakoon joidenkin toissijaisten asioiden taakse.

Mikäli hallitus ei vastaa omasta tontistaan riittävällä huolellisuudella, joutuvat valiokunnat virkamiehineen käsittelemään keskeneräisiä esityksiä ja paikkailemaan virheitä ja työtaakka eduskunnan valiokunnissa lisääntyy. Vallan kolmijako-opin mukaisesti oikeuslaitoksen tulisi pystyä soveltamaan tämän talon työn tulosta, ja lain valmistusmateriaalilla on perinteisesti ollut keskeinen asema lainsoveltajan työssä avaten tälle lainsäätäjän tarkoituksen. Mutta jos nämä kaikki tehdään huolimattomasti, niin koko tämä toimintaketju häiriintyy, ja sen tähden, [Puhemies koputtaa] arvoisa puhemies, toivon, että tulevaisuudessa talousarvioneuvotteluissa oikeusministeriön alan resursseja... [Puhemies keskeyttää puheenvuoron puheajan ylityttyä]

15.18 Tapani Tölli kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä palaan vielä tähän kotouttamisraha-asiaan. Siinähan tämä meidän järjestelmämme toimi niin kuin pitääkin: asia käsiteltiin perustuslakivaliokunnassa ja valiokunta antoi asiasta lausunnon, joka oli yksimielinen. Tämä on monta kymmentä kertaa ollut esillä. Tämähän osoittaa, että meillä on hyvä järjestelmä. Kun perustuslakivaliokunta esittää siitä tulokseen, niin se on sitten ohjeena myöhemmin valmistelua varten. Me silloin tällöin tarvitsemme tätä.

Sitten mitä tulee tähän keskusteluun muuten: Erityisesti minä kyllä ihmettelin vihreiden puheenvuoroa. En minä halua mennä menneeseen liikaa, mutta jos edellisiltä hallituskautilta olisi puhtaat jauhot pussissa näissä asioissa, niin silloin olisi tämmöiseen, näin kovaan kritiikkiin aihetta. Mutta nyt meidän on katsottava eteenpäin. Minulla on aivan riittävästi aineistoa edelliseltä kaudelta, mitkä asiat olivat perustuslain näkökulmasta ongelmallisia ja mitkä olivat tosi vaikeita, mutta nyt meidän on syytä katsoa eteenpäin, lakata syyttelemästä. Tämä on niin tärkeä asia meidän koko oikeusjärjestelmän kannalta.

15.19 Ville Niinistö vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus ja erityisesti pääministeri Sipilä tuntuvat lähestyvän tätä lainvalmistelua ja perustuslakia kuin jonakin teknisenä asiana, että aivan kuin hallitus tässä tekisi arvoneutraaleja lakeja, kiinnittää vähän ruuveja ja muttereita ja sitten asiat menevät kuntoon. Mutta siitähän tässä ei ole kysymys, vaan perustuslaki suojaa meidän kansalaisten yhdenvertaisuutta, ihmisoikeuksia ja perusoikeuksia, ne suojaavat ihmisten toimeentuloa.

Hallituksen lainvalmistelussa ainakin yksi piirre on selvä. Se on se, että tämä hallitus suhtautuu kielteisesti ihmisoikeuksiin, erityisesti turvapaikanhakijoiden oikeuksiin, ja tekee toistuvasti lakiesityksiä, joissa koetellaan näitä rajoja. Oikeusapua on rajoitettu. Siinä perustuslakivaliokunta edellytti, että lasten on sitä saatava. Tämäkin päätös on osoittanut, että hallinto-oikeudet ovat ruuhkautuneet ja prosessit venyneet. Siitä on tullut kalliimpaa, koska oikeusapua ei ole prosessin alussa saatavilla. Se oli kielteinen ihmisoikeusnäkemys, ja se on kotouttamislain rinnalla toinen esimerkki siitä, että hallitus vain haluaa rajoittaa ih-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 10/2017 vp

misoikeuksia ja kokeilee, [Puhemies koputtaa] onko se perustuslain kannalta mahdollista. Se ei ole hyvä tavoite, [Puhemies koputtaa] perustuslakia ja oikeusvaltiota kunnioittava... [Puhemies keskeytti puheenvuoron puheajan ylityttyä.]

15.20 Ben Zyskiewicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Aivan alkuun tekee mieli kysyä oppositiolta tämän kritiikin jälkeen, että missäköhän maassa, Euroopassa tai maailmassa, perusoikeudet ja ihmisoikeudet ovat paremmalla tolalla kuin täällä Suomessa.

Mutta varsinainen asia on se, että oppositio täällä antoi ymmärtää virheellisesti nykyisen hallituksen suhtautumisesta perustuslakiin. Kun ette tässä asiassa usko kuitenkaan minua, niin uskokaa edes oikeuskansleri Jonkkaa, johon sekä tässä keskustelussa että julkisessa keskustelussa on usein viitattu. Mitä Jonkka sanoi viikko sitten täällä eduskunnassa? "Sitten kysymys siitä, onko nykyhallitus tai joku muu hallitus sivuuttanut oikeuskanslerin lakiehdotuksen perustuslaillisuutta koskevat huomautukset. Siinä on näin asianlaita, että joskus meidän esittämämme näkemykset menevät paremmin, joskus huonommin perille, ja siinä ei ole kysymys siitä, että siinä olisi nyt jyrätty taikka syrjäytetty meidän esittämämme näkemyksiä, vaan siinä on kahdella juristilla pikkasen erilainen käsitys, mutta siinä on lähinnä nyt sitten tulkinnasta kysymys."

Sitten täällä vielä kysyttiin, [Puhemies koputtaa] onko tällä hallituksella enemmän [Puhemies: Ja nyt aika täynnä!] — jos saan tämän sanoa, puhemies — ollut näitä tämmöisiä perustuslaillisia ongelmia, joihin olisi jouduttu puuttumaan. — Toivottavasti saan jatkaa, koska tämä on erittäin merkittävä... [Puhemies keskeyttää puheenvuoron puheajan ylityttyä]

15.21 Anna-Maja Henriksson r (vastauspuheenvuoro): Et minun puheenvuoroni aikana. [Ben Zyskiewicz: Uudella puheenvuorolla tarkoitin!] — Joo, otit viisi sekuntia minulta.

Arvoisa puhemies, värderade talman! Det är klart att vi har problem med lagberedningen, jag tror att det är viktigt att man erkänner det faktumet, alla i den här salen borde erkänna det. Och då måste vi göra någonting åt saken. Frågan är: Vad gör vi? Jag vill veta: Kommer statsministern att se positivt på det förslag som kom både från centern och från svenska riksdagsgruppen att gå in för ett kommittéarbete i större utsträckning än hittills?

Arvoisa puhemies! Meillä on lainvalmistelussa ongelmia, ja sen takia tähän on nyt tartuttava. Me olemme maailmassa niitä kärkimaita, joissa perusoikeudet pidetään korkealla, ja näin pitää ollakin, ja siitä ei ole varaa tinkiä. Tästä on kysymys.

Mutta, arvoisa puhemies, nyt on niin, että myös tässä eduskuntasalissa olisi syytä ottaa asiat vakavasti. Jos täällä esitetään, että joku asia pitäisi lähettää perustuslakivaliokuntaan, niin se pitäisi lähettää, [Puhemies koputtaa] eikä niin, että täällä äänestetään se nurin. Se antaa erittäin huonon kuvan.

15.23 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä asiassa en voisi enempää olla samaa mieltä Henrikssonin kanssa.

Arvoisa puhemies! Pääministeri täällä, voi sanoa, vähän heristi sormea kansanedustajille, että pitäisi olla varovainen, kun keskustelussa viitataan perustuslakiin, että ei pitäisi ottaa tulkintoja näin vain. Mutta te olette, hallituspuolueet ja pääministeri, itse kaksi kertaa estäneet perustuslakiarvioinnin, niin perintöveron yhteydessä kuin Vaasan päivystyksen

Pöytäkirjan asiakohta PTK 10/2017 vp

yhteydessä. Te olette omalla toiminnallanne aiheuttaneet sen, että tällä hallituskaudella ei ole haluttu katsoa, ovatko nämä esitykset olleet sopusoinnussa perustuslain kanssa.

Huoli lainsäädännön valmistelusta on yhteinen, ja, arvoisa puhemies, kiinnitän yhteen asiaan huomiota: jopa kaikissa hallituspuolueiden ryhmäpuheenvuoroissa kiinnitettiin huomiota resursseihin. Kysynkin nyt teiltä, pääministeri: olisiko teidän aika arvioida uudelleen päätöstänne saneerata hallituksesta puolikas oikeusministeri pois? Tämä olisi asia, josta pitäisi nämä harjoitukset aloittaa paremman lainsäädännön valmistelun takaamiseksi. Oletteko te tähän valmis vai ettekö?

15.24 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sanon loppuun tuon edustaja Zyskoviczin aloittaman asian, kun hän ei saanut sitä sanottua loppuun. Oikeuskansleri ilmoitti, että lainsäädännön taso on pysynyt samalla tasolla koko hänen uransa ajan, jos sitä sitaattia haitte.

Olen oikeastaan vähän pöyristynyt siitä, että edustaja Niinistö puhuu siitä, että tämä hallitus suhtautuisi kielteisesti ihmisoikeuksiin. Olen itse perustuslakivaliokunnassa, ja me olemme tehneet niitä muutoksia, joita on tarvittu. Jos täällä viitattiin nyt näihin maahanmuuttoa koskeviin lakiuudistuksiin, niin ne on tehty yksimielisesti, ja te olette, edustaja Niinistö, ollut mukana niissä. Eli minä en nyt oikein ymmärrä, miten te ajattelette näin, että meidän lausuntomme olisivat jotenkin erityisiä.

Minusta on erittäin hyvä, että me käymme erilaista keskustelua siitä, mikä on kansanedustajan, mikä perustuslakiasiantuntijoiden vaikutus tässä erilaisessa lakien tulkinnassa, ja se on hyvin tärkeä keskustelu.

Muutakin olisi, mutta tämä minuutti menee niin nopeasti.

15.25 Ville Niinistö vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olisi hyvä, että kansanedustajat tunnistaisivat sen eron, että kun perustuslakivaliokunta tekee työtään, se arvioi sitä, mikä on Suomen perustuslain tulkinta, ja pyrkii siitä tekemään yhdessä päätöksiä. Mutta kuten perustuslakiasiantuntijatkin ovat julkisuudessa tuoneet esille, niin se, että vetää riman yli just ja just, ei ole hyvä tavoite ihmisoikeusmyönteisessä, edistyksellisessä sivistysvaltiossa, joka pyrkii parantamaan ihmisten yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Tämä hallitus yrittää tosi usein vetää just ja just riman yli, ja tästä näissä perustuslakiongelmassa on kysymys, esimerkkinä se, että oikeuskansleri itse lehtihaastattelussa sanoi, että tällä hallituksella on tiettyntyyppisiä perusoikeusongelmia. Hän viittasi säästölakeihin ja hän viittasi ihmisoikeuskysymyksiin, eli hänkin on tuonut esille, että näissä asioissa on ollut ongelmia ja hallituksen kannattaisi katsoa peiliin. Se ei ole Suomen kansainvälisen maineen kannalta hyvä asia, eikä se ole hyväksi niille turvapaikanhakijoille, jotka ovat tuolla kadulla käytännössä oikeudettomassa tilassa teidän päätöksenne takia.

15.26 Aino-Kaisa Pekonen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kovasti arvostamani kansanedustaja Tölli peräänkuulutti keskustan ryhmäpuheenvuorossa komiteatyöskentelyä suurissa, erityisesti yli vaalikausien menevissä hankkeissa. Viime kaudella sote-uudistusta valmisteltiin parlamentaarisessa työryhmässä. Mukana valmistelussa olivat sekä hallitus että oppositio, ja erityisesti te, pääministeri Sipilä, vaaditte sitä silloin oppositiojohtajana. Nyt hallitus on kuitenkin sivuuttanut opposition parlamentaarisesta valmistelusta, mutta minä kannatan lämpimästi edustaja Töllin ajatusta siitä, että palattaisiin

Pöytäkirjan asiakohta PTK 10/2017 vp

parlamentaariseen valmisteluun myös tämän valtavan sosiaali- ja terveystieteiden kanssa, ja vasemmistoliitto on valmis lähtemään mukaan tähän työhön.

15.27 Peter Östman kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On selvä, että sekä oppositiolla että medialla on tärkeä rooli lainsäädäntötyön laadun tarkastelussa. Samalla meillä oppositiopoliitikoilla on median tavoin suuri vastuu siitä, mihin suuntaan kansan mielipide ja käsitys työstämme kehittyy. Kun itse joulun jälkeisellä viikolla seurasin uutisvirtaa, joinakin päivinä tunnista tuntiin panin merkille, kuinka aamulla julkaistu virheellinen uutinen korjattiin myöhemmin päivän aikana. Yksi iso uutinen silloin oli lainsäädäntötyön valmistelun heikko taso. Kuitenkin aamulla julkaistu puolittomuus jäi elämään useimmissa medioissa, ja se jäi myös yleiseksi käsitykseksi ihmisten parissa.

Arvoisa puhemies! Lainsäädäntötyön valmisteluun liittyy haasteita, ja ne on tunnustettava, mutta paras lopputulos syntyy siitä, että me täällä yhteisesti, oppositio ja hallitus, haemme ratkaisuja näihin ongelmiin ja haasteisiin.

15.28 Ilkka Kantola sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän vaalikauden alussa perustuslakivaliokunta kutsui kuultavaksi eri ministeriöiden kansliapäälliköt. Tämän tarkoituksena oli kuulla heidän käsityksiään siitä, millä tavalla hyvää lainvalmistelua voisi kehittää. Eräs viesti, jonka heiltä kuulin, oli se, että poliittisen ohjauksen sattumanvaraisuus ja mukaantulo eri kohdissa, usein väärässä kohdassa, vaikeuttaa johdonmukaista lainvalmistelua.

Tämä kysymys, joka minulla on mielessäni, on se, heijastuuko hallituksen kokoonpano jollakin tavalla, hallituksen toimintakyky, siihen, millä tavalla lainvalmistelu kulkee. Kun tämä Sipilän hallitus aloitti, näytti siltä, että saadaan hyvä, yhteistyökykyinen hallitus. Oli puhetta avokonttorista ja hyvästä mielestä, jolla lähdettiin liikkeelle, mutta sitten jo marraskuussa tiedettiin, että hyvin kipeän ratkaisun jälkeen hallitus pystyi jatkamaan, kun löydettiin jonkinlainen alustava kompromissi sote-ratkaisusta. Viime kaudella hallituksen yhteistyökyky siinä loppupuolella loppui ja oli hyvin heikolla tolalla. Tämä heijastunee lainvalmistelun tasoon. Miten, pääministeri, arvioitte sitä hallituksen toimintakyvyn vaikutusta siihen, miten lainvalmistelu kehittyy?

Puhemies Maria Lohela: Vielä edustaja Arhinmäki ennen ministeri Vehviläistä.

15.29 Paavo Arhinmäki vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä ongelmia on ollut todella perustuslain kanssa ainakin lausunnoissa, ja on kyseenalaistettu Suomen perustuslakia. Mutta laajemminkin vaikutusten arvioinnissa, jos ajatellaan niitä lainsäädäntöjä, joita on tuotu eduskunnalle tai on suunniteltu, ja verrataan esimerkiksi viime kauteen, jolloin tehtiin arviot lainsäädännön vaikutuksista tuloeroihin, köyhyyteen, niin nämä on jätetty kokonaan hallituksessa tekemättä. Ajattelen nyt esimerkiksi päivähoitomaksujen korottamista tai eläkkeensaajien asumistuen poistamista. Ne jouduttiin kaatamaan opposition toimesta. [Naurua] Oppositio joutui tekemään niistä laskelmat, jotka hallitus jätti tekemättä. Ne kaatuivat siihen, että eduskunnan tietopalvelussa laskettiin, [Vasemmalta: Juuri näin!] mitkä ovat näiden päätösten vaikutukset. Tämä on yhtä lailla huonoa lainvalmistelua. Pääministeri Sipilä, [Puhemies koputtaa] tähän teidän pitäisi puuttua hallituksen lainvalmistelussa, ei niinkään odottaa, että... [Puhemies keskeyttää puheenvuoron puheajan ylityttyä]

Pöytäkirjan asiakohta PTK 10/2017 vp

Puhemies Maria Lohela: Ministeri Vehviläinen, 3 minuuttia.

15.30 Kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen: Arvoisa puhemies! Hallinnon kehittämisenä vastaavana ministerinä muutama näkökohta tähän keskusteluun:

Ensinnäkin totean sen, että emme kyllä pääse yhtään eteenpäin täällä syyttelemällä toinen toisiamme, vaan pitää katsoa eteenpäin ja hakea ratkaisuja, jotka tulevat auttamaan niin tätä hallitusta kuin myös tulevia hallituksia. On itsestään selvä asia, että laadukas lainsäädäntö ja hyvä hallinto kulkevat käsi kädessä. Se on se perusasia, josta lähdetään liikkeelle.

No, mitä aiomme nyt tässä tehdä? Vuosi sitten asetin varatuomari Seppo Tiitisen johtaman työryhmän, jossa pohditaan yhtenäisen valtioneuvoston kehittämistä ja myös parlamentaarisen komiteatyön käyttöönottamista ja kehittämistä. Me tiedämme, että aikojen kuluessa on ollut paljon parlamentaarisia komiteoita, mutta voi olla, että sellaisessa roolissa, kuin ne ennen olivat, ne eivät aivan istu tähän. Mutta tässä työssä on muun muassa edustaja Töllikin mukana ja monia muita ansioituneita parlamentaarikkoja ja yhteiskunnallisia vaikuttajia, ja meillä on maaliskuun lopun jälkeen parempi mahdollisuus arvioida tätä Tiitisen työryhmän työtä myös tämän parlamentaarisen komiteatyöskentelyn osalta ja komiteatyön osalta kokonaisuudessaan.

No sitten toinen asia, joka on otettava lainsäädäntötyössä enemmän meidän kaikkienkin esille, on avoin valmistelu: että valmistelu lähtee riittävän ajoissa avoimena kuullen sidosryhmiä ja hakien sellaisia työtapoja, että niille, jotka ovat tämän lainsäädännön piirissä, sen vaikutukset tulevat esille ja tietoon ennen kuin vasta lausuntokierrosvaiheessa. Omalta osaltani olen esimerkiksi laittanut avoimeen valmisteluun sellaisen monimutkaisen lain kuin tiedonhallinnan uuden yleislainsäädännön. Siitä tehdään työpajatyöskentelyä nytten ja pystytään katsomaan, miten siinä saadaan niitä näkökohtia jo tässä vaiheessa lainsäädäntövalmistelua huomioitua entistä paremmin.

Arvoisa puhemies! Vielä otan esille sen, että loppuvuodesta valtiovarainministeriöstä, sekä ministeri Orpo että allekirjoittanut ja oikeusministeri Lindström, me kutsuimme yhteistyössä asiantuntijalaitoksia yhteiseen palaveriin kartoittamaan sitä, miten näitten asiantuntijaorganisaatioitten panosta pystyttäisiin paremmin ottamaan huomioon tässä lainsäädäntövalmistelussa ja erityisesti vaikutusarvioinneissa. Siihen työhön kutsuttiin muun muassa Suomen Pankkia, Sitraa, Kelaa, Valtion taloudellista tutkimuskeskusta ynnä muita vakiintuneita tahoja. Tätä työtä johtaa Tuulia Hakola, ja kun selvittelin tänään, mitä tälle asialle kuuluu, niin sieltä nousi esille muun muassa se, että sektoriministeriöillä itsellään on erittäin vähän tätä vaikutusarviointikapasiteettia ja että sitä täytyisi lisätä. Täällä joku mainitsikin, että on käytetty tietopalvelua, ja voisi olla hyvä, että hallituksella olisi esimerkiksi vaikka sosiaaliturvan ja verotuksen kysymyksissä myös tällainen yhteistyövalmistelu, jolta saataisiin tukea eri ministeriöihin.

Puhemies Maria Lohela: Jatketaan debattia.

15.34 Johanna Ojala-Niemelä sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tunnettua on, että sote-uudistus törmäsi viime vaalikaudella perustuslakiin ja tämä hallitus sai sen ikään kuin huomenlahjaksi. Sote tietysti käy varoittavana esimerkkinä, miten poliittinen ja aikataulu-prässäys johtavat laadullisesti, hallinnollisesti ja oikeudellisesti kestävämmään ehdotukseen. Mutta täytyy sanoa, että kyllä tämä kompurointi ja törmäykset perus-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 10/2017 vp

tuslakiin ovat kasvaneet ja mahtipontisesti aloitetut lainsäädäntöhankkeet valuvat yksi toisensa jälkeen hiekkaan. Tästä voi esimerkkinä ottaa työmarkkinauudistukseen tähdänneet lainsäädäntöhankkeet tai viimeisimpänä esimerkkinä tehokkaan katumisen tai sakkojen kaksinkertaistamisen. Ennen näitä SOS-aikoja myös oikeusministerit ovat puuttuneet valtioneuvostossa esitykseen, jossa oikeusministeriön toteamia epäkohtia ei ole korjattu. Ei se väittely ole niin vaarallista juristien kesken, mutta onhan tämä nyt hullunkurista, ettei valtioneuvoston pöydän ympärillä istu juristia ollenkaan.

15.35 Antti Kaikkonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä tässä nyt tietysti täytyy tosiaan muistaa tämä aika pitkä kaari, mikä näissä ongelmissa tässä keskustelussa on, eli tässä on monta vaalikautta tämantapaista keskustelua käyty. Mutta se on meidän kaikkien puutteellisuutta, että asiat eivät vielä ole siinä tolassa kuin me kaikki haluaisimme olevan. Mutta hyvä, että hallitus on tähän asiaan puuttunut. Pääministerin viesti oli hyvä: tässä toimitaan, ja parempaan on pyrittävä ja parempaan on myöskin pystyttävä. Uskon, että tähän suuntaan myöskin mennään.

Hallituksen ohjelmahan sinänsä on strateginen. Kun puhutaan tästä joittenkin hankkeiden perumisesta, niin päämäärä, maalit pysyvät, mutta jos joku keino, toimenpide osoittautuu tarkemmassa tarkastelussa tai vaikka lausuntokierroksella huonoksi, niin ei ole mielestäni häpeä, että sitten voidaan mieltä muuttaa. Pitäähän näillä lausuntokierroksilla joku merkityskin olla, ja kun näin on, niin voidaan tilannetta arvioida tarpeen mukaan uudelleen.

Mutta, arvoisa puhemies, itseäni jäi askarruttamaan vielä tämä SDP:n vaatimus uusista ministereistä hallitukseen. Sanoitte, että aloittakaa nyt vaikkapa oikeusministeristä. Sille näkemykselle varmaan on perusteensa. Mutta mikä teidän näkemys on, kuinka paljon ministereitä lisää te ylipäätänsä haluatte, millä ministerimäärällä te uskotte hallituksen [Puhemies koputtaa] olevan sitten teidän mielestänne toimintakykyinen?

15.36 Ville Skinnari sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun puhutaan laadusta ja resursseista, niin silloin niitä yleensä tarvitaan. Kuten puheenvuorossani totesin, niin aina säästämällä ei tule säästöjä. Kuinka paljon virkamiestyötä on mennyt hukkaan esimerkiksi viimeisen vuoden aikana näihin lainsäädäntöhankkeisiin? Onko kyse kymmenistä tuhansista vai sadoistatuhansista euroista? Siinä onkin meillä selvitettävää.

15.37 Antti Häkkänen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Perustuslaki ja valtiosääntö, kansainväliset sopimukset ovat tässä maailmanajassa äärimmäisen merkityksellisiä ja tärkeitä. Siitä varmasti kaikki ovat samaa mieltä. Mutta sitten pitää mieltää myös niiden rooli. Perustuslaki ei saa kovertaa kokonaan kansan vaaleissa valitsemien kansanedustajien toimivaltuutta. Eli vaaleilla on merkitystä. Eli perustuslaki ei tee kaikkea politiikkaa; se on reunaehto, miten kansanedustajat voivat toimia yhden vaalikauden aikana enemmistöllä. Ja tästä siinä tulkinnassa on kyse: miten perustuslaki asettaa rajat ja mikä on tavallisen politiikan rooli. Ja nyt tässä erityisesti vihreitten puheenvuoroissa tuli hyvin vahva politiikan maku, eli perustuslailla ruvetaan tekemään vähän ylilyönnin tapaisesti jo politiikkaa, kun väitetään, että hallitus suhtautuu kielteisesti ihmisoikeuksiin, hallitusohjelma on asetettu perustuslain yläpuolelle. Muistutanpa vain, että niin oppositiopuolueet kuin hallituspuolueet yksimielisesti olemme hyväksyneet perustuslain mukaisina lähestulkoon kaikki esitykset tällä vaalikaudella.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 10/2017 vp

15.38 **Heli Järvinen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomessa on arvostettu, kansainvälisesti arvostettu, perustuslaki, ja sitä kannattaa vaalia. Vaikka välillä keskusteluun nostetaan tarve perustuslakituomioistuimesta, perustuslakivaliokunta toimii yleensä hyvin. On selvää, että hallituksen arvomaailma näkyy — jokaisen hallituksen arvomaailma näkyy — siinä, kuinka korkealta tai kuinka matalalta perustuslain perusedellytykset ylitetään, ja se kuuluu politiikkaan. Mutta sen sijaan, kuten täälläkin on jo mainittu, ongelmia tulee siinä kohtaa, jos joitakin päätöksiä ei viedä perustuslakivaliokunnan arvioitavaksi, ja toivoisin oikeusministeri Lindströmiltä arviointia ja työkaluja siihen, miten jatkossa tulevaisuudessa voitaisiin varmistaa se, että epäselvissä tilanteissa tai tiedon lisääntyessä asiat saataisiin perustuslakivaliokunnan käsittelyyn oikean ja mahdollisimman hyvän lopputuloksen varmistamiseksi.

15.39 **Kimmo Kivelä ps** (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! On todellakin paljon pidempi perspektiivi syynä siihen, että käymme tätä keskustelua, joka on äärimmäisen tärkeä. Monessa puheenvuorossa on tuotu esiin ongelmana se, että on jatkuva kiire. Tämä on ajan peili. Ja yhtäältä olemme hyvin paradoksaalisessa tilanteessa, että täällä viime vuosiina puolueiden väliset erot ovat olleet kenties vähäisemmät kuin milloinkaan aiemmin itenäisyytemme historiassa, mutta siitä huolimatta voi sanoa, että poliittinen valmistelu ja poliittinen ohjaus ovat olleet kriisissä. Sitä edellisellä hallituskaudella saimme monella tapaa maistaa. Että kyllä tässä täytyy myös käydä vakavaa keskustelua siitä, miten poliittisen ohjauksen johtamisjärjestelmiä kehitetään ja edistetään, ja monia hyviä asioita pääministeri jo toi puheenvuorossaan esiin.

15.40 **Joakim Strand r** (vastauspuheenvuoro): Värderade talman! Välfärd och resurser måste skapas innan de fördelas.

On ollut hieman yllättävää huomata, kuinka käytännön valmistelussa yritystoimintaa laajassa mielessä ja erityisesti vientiteollisuuden toimintaedellytyksiä ei yleensä huomioida tai kunnolla analysoida. Esimerkiksi todella isoa pakettia, terveydenhuoltolakia ja päivystysjärjestelmää, uudistettaessa asia kuitattiin yhdellä ainoalla lauseella: "Ei merkittäviä vaikutuksia yritystoimintaan." Näin ei tietenkään käytännössä ole. Arvoisa pääministeri, olisiko mahdollista jatkossa lainvalmistelussa keskittyä hieman syvällisemmin dynaamisten taloudellisten vaikutusten arviointiin yritysten näkökulmasta yleisesti ja erityisesti elintärkeää vientiteollisuuttamme ajatellen?

15.41 **Hanna Sarkkinen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvä esimerkki heikosta lainvalmistusta oli valtion omistajapolitiikan kehitysyhtiö Vake Oy, joka hyväksyttiin joulukuussa. Tässä merkittävässä omistajapolitiikkaa muuttavassa lakiesityksessä ei ollut kunnollisia perusteita lakimuutoksille eikä kunnollisia vaikutusarvioita, ja lainsäädännön arviointineuvosto esittikin jo valmisteluvaiheessa tästä kovaa kritiikkiä. Samoin teki myös Valtiontalouden tarkastusvirasto, joka kiinnitti huomiota puutteelliseen lainvalmisteluun. Valitettavasti vaikutukset olivat kuitenkin vähäiset, ja onkin syytä kysyä, eikö näiden arvovaltaisten arviointielinten huomautuksia pitäisi ottaa vakavammin lainvalmistelussa.

Arvoisa puhemies! Yksittäisten lakiesitysten perusteluiden ja vaikutusarvioiden lisäksi tulisi arvioida useiden yhtäaikaisten lakiesitysten yhteisvaikutuksia kansalaisiin. Esimer-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 10/2017 vp

kiksi sosiaaliturvan leikkaus, lääkekorvausleikkaus, asiakasmaksukorotukset vaikuttavat samoihin köyhiin suomalaisiin, ja tällaisissa tilanteissa tulisikin tehdä yhteisvaikutusarviointoja.

15.42 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hyvän lainsäädännön taso ja sen varmistaminen tässä maassa on varmasti meille kaikille yhteinen asia, ja se muun muassa pääministerin puheenvuorossa erittäin hyvin kävi esille, mutta on kaksi asiaa syytä muistaa tässä perustuslakikeskustelussa.

Toinen on se, että jatkuvasti Euroopan unionin tasolta tulee uusia asiakirjoja, mietintöjä, U-kirjeitä sun muita, joista joutuu muun muassa perustuslakivaliokunta antamaan lausuntoja usein ja nopealla aikataululla, pahimmillaan niin, että aikaa on viikko tai jopa muutamia päiviä. Se asettaa erittäin tiukat rajat meille ja vaatii paljon. Tästä tehtävästä minusta mielestäni perustuslakivaliokunta on hyvin selvinnyt.

Toinen asia on sitten, että kun nyt olemme taloudellisesti tiukassa ajassa, joudumme leikkaamaan erilaisia etuuksia, niin helposti oppositio tuo esille, että tämä on perustuslain vastaista. Niinhän ei suinkaan ole. Valtiontalouden mitoittaminen oikeaan mittasuhteeseen olemassa oleviin varoihin nähden ei ole perustuslakikysymys, kunhan pidämme vain huolen siitä, että ihmisten välisiä suhteita ei mennä loukkaamaan ja heikoimmista ihmisistä pidetään huoli. Siitä valiokunta pitää kyllä hyvän huolen ja osaa sen tehtävän mielestäni kohtuullisen hyvin.

15.43 Kalle Jokinen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Vihreiden populismilla ei ole rajaa, kun täällä on verrattu tänään suomalaista lainsäädännön valmistelua Unkarin tai Puolan lainsäädäntöön tai siihen, että ihmisoikeusnäköyksiä ei oteta huomioon.

Täällä moititaan hallitusta siitä, että hallitus peruu esityksiään. Peruttuja hallituksen esityksiä on kolme tällä kaudella. Kotouttamislaki ja tehokkaan katumisen laki olivat perustuslainäkökuomia, joista oli erilaisia käsityksiä, ja ne peruttiin sen vuoksi. [Välihuutoja] Kolmas, josta te moititte hallitusta, on varhaiskasvatuslain maksukorotusten peruminen. Siinä hallitus teki toisen arvion, perui varhaiskasvatusmaksuja, ja alensi vielä 2–3 hengen perheiden maksuja 10 miljoonalla. Siitä te moititte hallitusta täällä. Eikö se teille kelpaa? [Paavo Arhinmäki: Ei olisi tapahtunut ilman meidän laskelmia!] — Se päätös kyllä tehtiin tuolla Kesärannassa hallituksen budjettiriihessä, ei siellä opposition edustajia ollut paikalla. [Välihuutoja] — Ei ollut.

Ja vielä tähän oikeusministerikysymykseen.

Puhemies Maria Lohela: Hyvät edustajat, malttakaa nyt.

Työtaakka on tietysti suuri oikeusministerillä, mutta kokopäiväistä oikeusministeriä tärkeämpi on täysipäinen [Puhemies koputtaa] oikeusministeri, ja sellainen meillä on.

15.45 Outi Alanko-Kahiluoto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pääministeri Sipilä painotti omassa puheenvuorossaan sitä, että kansanedustajien pitäisi kaikessa toiminnassaan ottaa huomioon perustuslain vaatimukset, ja toi esille sellaisen idean, että kansanedustajat laitettaisiin lainvalmistelukurssille. Toivoisin hallitukselta itseltään sellaista asennetta, että suhtauduttaisiin perustuslakiin vakavasti ja kuunneltaisiin perustusla-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 10/2017 vp

kiasiantuntijoita. On kuitenkin tosiasia se, että tällä kaudella monet valtiosääntöoppineet ovat olleet hyvin huolissaan siitä, että hallituksella on taipumus koetella ja testata perustuslakia, ja pidän erittäin surullisena sitä, että tästä keskustelusta voi ikään kuin päätellä, että hallitus ei edelleenkään ota tätä keskustelua vakavasti eikä ole valmis korjaamaan asennettaan.

Mutta toisin esille myös nämä puutteelliset resurssit. Olin nimittäin juuri ennen joulua tapaamassa valtiovarainministeriön eri osastojen virkamiehiä, [Puhemies koputtaa] ja he toivat kaikki esille sen, että heidän resurssinsa lainvalmisteluun ovat aivan riittämättömät... [Puhemies keskeyttää puheenvuoron puheajan ylityttyä]

15.46 Maria Tolppanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On totta, että hallitus on perunut kolme lakiesitystään, mutta muistin virkistämiseksi kerron, mitä muuta on peruttu. Voi olla, että minuutti ei siihen riitä.

Pääomaveron muutos, solidaarisuusveron muutos, laitosfuusio Suomen ympäristökeskuksen ja Suomen luonnonvarakeskuksen kanssa, eläkkeensaajien asumistuen leikkaus peruttiin, harmaan talouden torjuntaohjelmaa jatkettiin, poliisien talousrikosmäärärahojen leikkausten peruminen, opiskelija-asumisen investointiavustusten leikkausten peruminen, lääkekorvausmenojen leikkausten pienentäminen, hallintarekisterihankkeesta luopuminen, VR:n ostoliikenteen leikkausten jäädytys ja peruminen, työelämän pakkolaki peruminen, päivähoitomaksujen korotuksen peruminen, työttömien haastattelujen yksityistämisen peruminen, veteraanien indeksileikkausten peruminen, yhdenvertaisuusvaltuutetun ja tasa-arvovaltuutetun yhdistämisen peruminen, hoitajamitoituksen leikkauksen peruminen, maahanmuuttajien kotouttamistuen leikkausten peruminen, moottoripyörä- ja veneveron peruminen. [Välihuutoja] Minä väitän, että oppositio oli [Puhemies koputtaa] tässä aika kivasti asialla, että nämä kaikki saatiin peruttua ja saatiin... [Puhemies keskeyttää puheenvuoron puheajan ylityttyä]

15.47 Antti Kurvinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kun olen tällainen yksinkertainen maalaispoika Härmästä, niin en ihan ymmärrä, mitä pahaa on siinä, jos jokin poliittinen idea tai hanke perutaan tai sitä muutetaan, jos saadaan lisätietoa, jos huomataan, että se ei toimi. Sehän se pöljää politiikkaa olisi, jos me vain veisimme eteenpäin jotakin ajatusta, jottei oppositio sitten naura meille täällä salissa. Minusta se osoittaa hallitukselta joustavuutta, hyvää tilannekuvan huomioimista, jopa tämmöistä trendikästä resilienssiä, että näitä on muutettu ja korjattu, kun on huomattu, että vaikkapa joku verolaki ei toimi.

Mitä tulee sitten tähän lakiesitysten perustuslainmukaisuuden valvontaan, niin perustuslakivaliokunta on sadan vuoden ajan pystynyt tekemään työtään hyvin. Myös tällä kaudella perustuslakivaliokunta on tarttunut ongelmakohtiin, ja lakiesityksiä on tarvittaessa muutettu.

Mutta yhdyn niiden edustajien puheenvuoroihin, jotka toteavat, että perustuslailla ei saisi politikoida. Sitä ei saa vähätellä, mutta kaikki ei ole perustuslaillista. Perustuslaki on pelisäännöt, [Puhemies koputtaa] ja perustuslakivaliokunnan pitää katsoa [Puhemies: Aika!] pelisääntöjä, ei ratkaista pelin tulosta.

15.48 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On totta, että hallitus on toden totta perunut näitä aika julmia leikkausaikeitaan. Viimeksi oli hyvä, että hal-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 10/2017 vp

litus perui myös vene- ja moottoripyöräveron, eläkkeensaajan asumistuen leikkauksen, lapsiperheisiin kohdistuvat päivähoitomaksujen korotukset. Näin on, hallitus on niitä perunut, oppositio on painostanut. Mutta tässä tullaan nyt tähän kysymykseen: miksi ylipäätään hallitus antaa näitä pätkähulluja esityksiä? Nimittäin kyllähän niidenkin valmistamiseen menee aikaa ja varmasti paljon resursseja. Jos jo alun perin hallitus voisi olla varma siitä, että tällaisia epäoikeudenmukaisia ja hyvinkin julmia päätöksiä ei kannattaisi edes harkita, jo se säästäisi lain- ja päätöstenvalmistelun resursseja. Siksi ainakin tuolla Tammelantorilla Tampereella hyvin usein puhutaan siitä, että hallitus peruu kaikkia hölmöjä päätöksiään, ja hallitus on siitä kovin tunnettu. Se maalaisjärkikysymys, arvoisa puhemies ja herra pääministeri, maalaisjärkikysymys: miksi ylipäätään tällaisia hölmöjä esityksiä kannattaa edes harkita?

15.49 Sampo Terho ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten tässä on nyt äänensävyistä kuultu, asia on tärkeä. Olen siitä iloinen, että suurin osa edustajista ja puolueista täällä suhtautuu asiaan vakavasti ja haluaa oikeasti kehittää meidän lainsäädäntöä. Sitten on se pieni osa, joka näkee tässäkin tilaisuuden tehdä puoluepolitiikkaa.

Tässä on nyt oikeuskansleriin viitattu monet kerrat ja käytetty häntä ikään kuin lyömäaseena, mutta eikö kuitenkin tosiasia nyt ole täällä tuotu monta kertaa jo esiin? Hän on itse todennut, ettei lainsäädännön taso ole mitenkään heikentynyt ja että se on jopa aiemmin vaatinut enemmän huomautuksia. Hän esitti selviä numeroita: 13 prosenttia valtioneuvoston esityslistoista on vaatinut huomautuksia tällä kaudella, aiemmin 10 tai jopa 20 prosenttia.

Kehitettävää on. Tämä hallitus on perustanut lainsäädännön arviointineuvoston, ja se on jo uusi toimenpide, jolla me viemme edellisiin vaalikausiin nähden eteenpäin lainsäädännön tasoa. Tämä hallitus on jättänyt 427 esitystä, joista kolme on peruttu, kuten täällä on todettu. On syytä olla täsmällinen: loput on joko muokattu, niitä on päätetty jättää toteuttamatta jo valmisteluvaiheessa tai sitten ne ovat olleet vain selvityksiä. [Puhemies koputtaa] Pyydän olemaan täsmällinen näissä tosiasioissa.

15.51 Anders Adlercreutz r (vastauspuheenvuoro): Värderade talman! Perustuslaki, ihmisoikeudet, tasavertaisuus. Jos hallituspuolueiden edustajien näkemykset näistä kiinnostavat, niin kotouttamistuen lähete keskustelun pöytäkirja on mielenkiintoista joskaan ei kaunista luettavaa.

Oikeuskansleri totesi, että poliittisen painostuksen takia sekä aikataulusyistä ei ole haluttu viedä asioita perustuslakivaliokunnan käsittelyyn — eli oikeuskansleri Jonkan mielestä. Eihän tällainen käy päinsä. Perustuslaillisuus on ehdoton vaatimus, resurssien tulee olla riittävät, ja aikataulun tulee olla esityksen vaativuuteen nähden sopivalla tasolla.

Yksi pääministeripuolueen harkitsemattomista vaalilupauksista oli sitoutuminen ministeriiden määrän pienentämiseen, ihan niin kuin edustajakollega tuossa totesi, ja tästä on keskusteltu aikaisemminkin. Ongelmat eivät toki riipu ainoastaan tästä, mutta ei se asiaa helpotakaan. Arvoisa pääministeri, toistan aikaisemmin esitetyn kysymyksen: olisiko nyt sopiva tilaisuus perua tämä harkitsematon linjaus ja nähdä, että työllisyystilanne vaatii yhden ministerin jakamattoman huomion, [Puhemies koputtaa] että oikeusministerin [Puhemies: Aika on täynnä!] työ ansaitsee saman panostuksen ja että ympäristöministerin pesti ei ole puolipäivätyö sekään?

Pöytäkirjan asiakohta PTK 10/2017 vp

15.52 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitos toisesta puheenvuorosta. Jos Suomen tilanne on niin surkea kuin täällä vihreät ja eräät muut antavat ymmärtää, niin luulisi olevan helppo vastata siihen esittämäni kysymykseen, missä maassa perus- ja ihmisoikeuksista pidetään parempaa huolta kuin Suomessa. [Välihuutoja]

Sitten valitettavasti edustajat Niinistö ja Adlercreutz eivät kuunnelleet puheenvuoroani, jossa siteerasin oikeuskanslerin arvovaltaisimmalla foorumilla, eduskunnan edessä, antamaa puheenvuoroa siitä, että nykyinen hallitus ei ole sivuuttanut hänen esityksiään. Sitten jatkan siteeraamalla. Sitten hän sanoo näin: "Sitten kun täällä vielä kysyttiin kantaa, että onko tällä hallituksella enemmän ollut näitä tällaisia perustuslaillisia ongelmia, joihin olisi jouduttu puuttumaan, niin se on pysynyt sen ajan, mitä olen Oikeuskanslerinvirastossa ollut, suurin piirtein samalla tasolla, elikkä ei suuria heittäilyitä ole." Itse lisään, että hän on ollut muistaakseni vajaa parikymmentä vuotta Oikeuskanslerinvirastossa. [Välihuutoja]

15.53 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä monessa puheenvuorossa on katsottu lainvalmistelun tasoa taaksepäin, ja varmaankin on syytä todeta, että parantamisen varaa on niin tällä hallituksella kuin on varmasti ollut aina aika ajoin myöskin edellisillä hallituksilla. Kristillisdemokraattien ryhmäpuheenvuorossa kuitenkin nostettiin esille asia, jonka suhteen me kaikki voisimme tehdä hyvää ja parempaa lainsäädäntötyötä. Oikeastaan tämä liittyy myöskin siihen esitykseen, minkä edustaja Tölli nosti omassa puheenvuorossaan esille — edustaja Pekonen myöskin viittasi siihen. Meillä on valtavan suuri lainsäädäntökokonaisuus, sote-lait. Eikö tämä olisi juuri sellainen kokonaisuus, joka kannattaisi tuoda tuohon komiteaan ja lähteä valmistelemaan? Tällä hetkellä näitä lainsäädäntöesityksiä tippuu: on valinnanvapautta, on rahoitusta, on hallintoa, yhtiöittämistä, maakuntahallintoa, valtionosuusuudistusta, päivystysasetusta. Nämä kaikki tulevat yksittäisinä esityksinä tänne. Kuka kumma muodostaa tästä kokonaisuutta? Eilen minulle soitti kuntavaaliehdokas, joka sanoi, että "Sari, minulla on edessä kuntavaalipaneeli, siellä puhutaan sotesta, minä en ymmärrä siitä yhtään mitään". [Puhemies koputtaa] Sanoin hänelle, että tervetuloa joukkoon. [Naurua]

Puhemies Maria Lohela: Koska keskusteluun varattu aika alkaa tulla pikkuhiljaa tässä jo täyteen, niin vielä edustajat Tolvanen ja Heinäluoma ja sitten ministerit loppuun.

15.54 Kari Tolvanen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lainvalmistelun taso on siis ollut pitkäaikainen huoli, kuten olemme täällä kuulleet. Tämä keskinäinen hankskaaminen täällä on ihan turhaa, se ei kehitä lainvalmistelun tasoa niin pätkääkään. Mutta se on tärkeätä, että me saamme paremmalle mallille meidän lainsäädäntöämme. Se ei poista sitä, että tätä tulkintaa [Paavo Arhinmäen välihuuto — Puhemies koputtaa] tehdään päivittäin. Niitä tehdään tuomioistuimissa, jotka saattavat tulla aivan vastakkaiseen ratkaisuun, mutta myös sitten viime kädessä täällä perustuslakivaliokunnassa, ja se on sitten siinä.

Näitä prosesseja pitää kehittää, niin kuin pääministeri totesi, se on ihan selvä. Nythän valtioneuvostoon on perustettu yhteinen henkilöstö- ja taloushallinto-osasto saman katon alle. Ovatko nyt kuinka pitkällä nämä hankkeet, että tämä lainvalmistelu sekin menisi, ei pelkästään samaan organisaatiokaavioon vaan saman katon alle, koska lainsäädäntö harvoin nykyisin koskee vain yhtä toimialaa vaan se on laaja-alaista? Se olisi aikamoinen sy-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 10/2017 vp

nergiaetu, että kaikki toimijat, meidän huippuammattilaiset, olisivat saman katon alla fyysisesti.

15.55 Eero Heinäluoma sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tosiasia on, että oikeuskansleri käytti viime joulukuussa erittäin kovan puheenvuoron, jossa oli erittäin kovaa arvostelua, joka hätkähdytti koko yhteiskuntaa. Sen jälkeen hän on pyöristänyt sitä. Kun kuuntelin edustaja Kurvisen puheenvuoroa, tuli mieleen lähinnä se, että asiat ovat niin hyvässä kunnossa, että onko pääministeri Sipilä antanut ilmoituksen ihan turhasta asiasta, että käytämmekö täällä väärin asioihin aikaa, kun puhumme lainsäädäntövalmistelun tasosta. Näin ei taida kuitenkaan olla. Kansanedustajia sietää kouluttaa. On Metsäakatemia, on Energia-akatemia ja monta muuta, mutta muistutan kuitenkin mieleen siitä vanhasta tosiasiasta Suomesta, että rappusten siivoaminen alkaa yläpäästä. Kyllä hallituksen täytyisi katsoa omalta kohdaltaan, mitä se tekee toisin, jotta tästä nyt pitkään jatkuneesta keskustelusta päästään eroon.

Puhemies Maria Lohela: Pääministeri Sipilä, 3 minuuttia, olkaa hyvä!

15.56 Pääministeri Juha Sipilä: Arvoisa rouva puhemies! Niin kuin sanoin esittelypuheenvuorossani, hallituksen työn lähtökohta on perustuslain ja siinä turvattujen perusoikeuksien kunnioittaminen. Niin kuin sanoin, vahva oikeusvaltio on 100-vuotiaan Suomen keskeisiä vahvuuksia. Oikeusvaltio tarvitsee tuekseen avointa, rakentavaa, tosiasioihin perustuvaa ja keskinäistä kunnioitusta vahvistavaa keskustelukulttuuria. Toivon mukaan eduskunta voi toimia tässä esimerkkinä.

Tämä hallitus perusti arviointineuvoston reilu vuosi sitten. Tämä oli onnistunut päätös, mutta niin kuin on todettu moneen kertaan, tätäkin prosessia voidaan ja pitää parantaa ja teemme sitä jatkuvasti.

Mitä tulee lainsäädäntötyöhön tulevaan kritiikkiin, niin hallitus ottaa sen erittäin vakavasti. Mutta niin kuin useaan kertaan tässä salissa on nyt todettu, oikeuskansleri totesi täällä salissa viime viikolla, että lakiesitysten perustuslailliset ongelmat, puutteet tai korjaus ehdotukset ovat pysyneet suurin piirtein samalla tasolla koko sen ajan, mitä hän on ollut Oikeuskanslerinvirastossa.

Ihan muutama kommentti.

Ensinnäkin, tosiaan näitä peruttuja hallituksen esityksiä on kolme. Edellisellä hallituksella niitä oli tähän aikaan, tähän mennessä viisi.

Sitten täytyy kysyä myöskin, montako kohtaa rakennepoliittisesta päätöksestä, joka tehtiin puolivälin jälkeen, toteutettiin.

Sitten muutama kommentti tänne. Hallitus ei ole ehdottanut, etteikö lapsille annettaisi oikeusapua. Perustuslakivaliokunta piti tarpeellisena, että tämä lapsen oikeus kirjoitetaan lakiin, ja näin eduskunta teki, ja näin pitääkin toimia. Suomen vertaaminen Unkariin tai Puolaan on erittäin kaukaa haettua. Tämän myöskin esittänyt edustaja tietää.

Päivystysasetuksissa tehtiin huolellinen perusoikeustarkastelu.

Myös autokaupan luvut tammikuulta olivat kyllä pielessä. Ne kasvoivat noin 10 prosenttia.

Käräjäoikeusuudistuksessa oli hyvät vaikutustenarvioinnit. Arviointineuvosto kehui niitä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 10/2017 vp

Mitä tulee sitten resursseihin: Kansliapäällikkökokouksesta sain viestin, että työllistää heitä, haastakaa heitä myöskin hallituskauden toisella puoliskolla. Heillä on valmiutta tehdä uudistuksia lisää. Älkää vain pudottako kintaita, oli sieltä se viesti. Kävin kysymässä näistä resursseista, erityisesti lainsäädäntöresursseista, ja he sanoivat, että kyllä ne aika ajoin ovat tiukoilla, mutta he sanoivat, että heillä on myöskin oikeus hakea ulkopuolelta apua silloin, kun sitä on saatavissa. Resursseja mietitään koko ajan, sekä tarkastellaan virkamiesresursseja että kyllä me tätä ministerien määrä -keskusteluakin aika ajoin käymme. Olemme todenneet, että hyvin pärjäämme tällä joukkueella. Tämä hallitus tarttuu ongelmiin, korjaamme prosesseja ja otamme mielellämme vastaan siihen liittyviä ehdotuksia.

Puhemies Maria Lohela: Ministeri Lindström, 3 minuuttia.

16.00 Oikeus- ja työministeri Jari Lindström: Arvoisa rouva puhemies! Jos aloitan tästä, mihinkä pääministerikin viittasi: näitten esitysten perumisesta. Pitkiä listoja kuultiin myös sellaisista asioista, joista ei ole edes mitään esitystä, ja nekin olisi pitänyt sitten vetää pois — esitykset, joita ei ole vielä edes annettu. Viittaan tähän käsittämättömään työttömien haastattelujen yksityistämisesitykseen, jollaista ei ole annettu. Aivan kummallinen tulkinta. Mutta se on tietysti hyvä, että oppositio kertoo omia näkemyksiään.

Lakivaliokunnan puheenjohtajan, edustaja Tolvasen esitys siitä, että tämä lainvalmistelu saataisiin saman katon alle, on mielenkiintoinen esitys ja varmaan toisi lisäarvoa ja lisää pontta tähän lainvalmisteluun. Meillä on vasta vastikään oikeusministeriö tullut saman katon alle, kaikki toimijat, ja uskon, että se tuo sinne tehoa. Ja tämmöinen, että muutenkin oltaisiin saman katon alla kaikkien valmistelujen aikana, on mielenkiintoinen esitys.

Sitten täällä oli tämä edustaja Alanko-Kahiluodon ja edustaja Niinistön, vihreitten, tavallaan ongelmallinen asennemuutos, että koetellaan perustuslakia. Minun mielestäni edustaja Tölli käytti erinomaisen puheenvuoron. Minä olen itse ymmärtänyt näin, että perustuslakivaliokunta on nimenomaan sellainen valiokunta, joka ratkaisee näitä asioita, tekee ennakkopäätöksiä, näkemyksiä, ja sen mukaan sitten mennään. [Ville Niinistön välihuuto] Minä en näe tässä kyllä mitään ihmeellistä, että tässä ikään kuin koeteltaisiin, ja minun mielestäni perustuslakivaliokunta varmaan tykkääkin siitä, että sitä haastetaan ja tuodaan uusia näkökulmia. Kun maailma muuttuu ympärillä, niin olisi kummallista, jos ei perustuslakivaliokunta sitten toisi omia näkemyksiään näihin asioihin. Näin minä itse tämän asian näen.

Pääministeri vastasikin jo tähän kysymykseen tai epäilykseen siitä, ollaanko esitetty jotakin, ettei lapsille anneta oikeusapua. Ei todellakaan ole semmoista esitetty.

Päätän edustaja Järvisen kysymykseen siitä, miten varmistetaan perustuslakivaliokunnan käsittely jatkossa. No, kyllähän se tietysti jatkossakin niin menee minun ymmärrykseni mukaan, että kyllä se on eduskunta, joka jatkossakin päättää, mitkä asiat sinne perustuslakivaliokuntaan menevät, ei niinkään hallitus.

Keskustelu päättyi.

Asian käsittely päättyi.